

*„Nie możesz tylko czekać, aż ktoś Ci pomoże.
Masz takie same prawa, jak każdy obywatel.
Jeśli z powodu swej niesprawności
jesteś ich pozbawiony upomnij się o nie!”*

INFORMATOR

DLA OSÓB NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH MIASTA WROCŁAWIA

Wersja papierowa w powiększonym druku

Wersja papierowa pismem punktowym (brajlem)

Wersja elektroniczna.

WROCŁAW 2014

Publikacja wydana w ramach zadania publicznego
**„REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
ZLECANA ZE ŚRODKÓW PFRON – II EDYCJA. PROWADZENIE PORADNICTWA
DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH – PORADNICTWO DLA NIEWIDOMYCH
I NIEDOWIDZĄCYCH Z WROCŁAWIA”.**

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Gminę Wrocław
ze środków PFRON.

Współwydawca:

PZN OD Wrocław

50-355 Wrocław, ul. Grunwaldzka 12b

tel. 71 321 32 02

e-mail: sekretariat@dolnoslaski.pzn.org.pl

www.dolnoslaski.pzn.org.pl

© Copyright by PZN OD Wrocław

Autorzy: **Zespół Współpracowników Okręgu Dolnośląskiego PZN**

Redakcja: **Sebastian Chłopaś**

Korekta: **Jerzy Smakosz**

SR-Poligrafia, Wrocław 2014

ISBN 978-83-939064-7-5

Nakład: 405 szt.

Spis treści

Przedmowa	5
Karta Praw Osób Niepełnosprawnych	6
Polski Związek Niewidomych	8
Instytucje działające na rzecz osób niewidomych i niedowidzących	14
Orzecznictwo	32
Inne formy pomocy i wsparcia oraz przydatne informacje	43
Podstawowy wykaz instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych	71
Zaproszenie dla wolontariuszy i donatorów	78

Przekazujemy na Państwa ręce Informator Okręgu Dolnośląskiego Polskiego Związku Niewidomych, dotyczący zagadnień związanych z niepełnosprawnością.

Publikacja, powstała w ramach projektu „Poradnictwo dla niewidomych i niedowidzących z Wrocławia”, realizowanego przez Urząd Miasta Wrocławia, ze środków PFRON, przeznaczonych na zadanie publiczne „Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych”.

Znajdziecie w nim Państwo wiele wskazówek na temat obowiązujących przepisów, uprawnień i ulg oraz najważniejsze adresy i telefony placówek, w których można starać się o odpowiednie wsparcie.

Mamy nadzieję, że to podręczne kompendium informacji pozwoli na lepszą organizację codziennych działań oraz przyczyni się do ich lepszego, bardziej efektywnego społecznego funkcjonowania, zarówno w sferze osobistej, jak i zawodowej. Liczymy, że posłuży pomocą nie tylko niewidomym i niedowidzącym, lecz wszystkim osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom.

Zdając sobie jednak sprawę, że przepisy się zmieniają, prosimy o konsultowanie zawartych w Informatorze informacji z instytucjami, do których się odnoszą.

Wrocław, październik 2014

KARTA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych

(M.P. z 13.08.1997 r. Nr 50 poz. 475)

§ 1.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

1. Dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym
2. Dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny
3. Dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
4. Nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej
5. Pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych
6. Pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych

7. Zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym
8. Życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
  - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
  - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej
9. Posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych
10. Pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb

§ 2.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

§ 3.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do składania corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, informacji o podjętych działaniach w celu urzeczywistnienia praw osób niepełnosprawnych.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

I. POLSKI ZWIĄZEK NIEWIDOMYCH

(w faktach i liczbach)

I.

Pierwsze próby zrzeszania się niewidomych w Polsce sięgają połowy dziewiętnastego wieku. Wtedy to powstało w Warszawie Towarzystwo Niewidomych Muzyków. Na początku dwudziestego wieku powstało, założone przez Różę Czacką w Laskach pod Warszawą, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi (które funkcjonuje do dnia dzisiejszego).

W okresie międzywojennym na Górnym Śląsku, w Bydgoszczy, Łodzi i we Lwowie powstały regionalne zrzeszenia niewidomych. Miały one jednak niewielki, ograniczony głównie do dużych ośrodków miejskich, zasięg działania.

W tym okresie, pomimo podejmowanych prób, nie udało się stworzyć organizacji niewidomych o zasięgu ogólnokrajowym. W jakimś stopniu rolę reprezentującą całe środowisko niewidomych odgrywał, założony w 1919 roku, Związek Ociemniałych Żołnierzy RP, jednak organizacja ta miała swój bardzo specyficzny charakter.

Po II wojnie światowej, już w roku 1945 r., wznowiły działalność regionalne związki „cywilnych” niewidomych w Łodzi, Bydgoszczy i Zagłębiu Śląsko-Dąbrowskim. W roku 1946 w Chorzowie powołano Związek Pracowników Niewidomych RP. Organizacja miała charakter federacji, a pierwszym jej przewodniczącym został dr Włodzimierz Dolański.

W czerwcu 1951 roku połączyły się w jeden organizm dwa odrębne dotychczas stowarzyszenia: Związek Pracowników Niewidomych RP i Związek Ociemniałych Żołnierzy. Nowa organizacja przyjęła nazwę: Polski Związek Niewidomych, a jej przewodniczącym został mjr Leon Wrzosek.

Przez wiele lat PZN był jedyną organizacją reprezentującą, i otaczającą opieką, osoby ociemniałe i niedowidzące. Po roku 1989, na fali przemian ustrojowych i społecznych, wraz z postępującą demokratyzacją kraju, powstało szereg organizacji stawiających sobie za cel pracę ze środowiskami osób niepełnosprawnych, w tym także z osobami niewidomymi. Jednakże w większości przypadków, ich działalność ogranicza się do działań lokalnych lub komercyjnych. Tak więc do dnia dzisiejszego Polski Związek Niewidomych, pomimo zawirowań

dziejowych, bieżących trudności, jednostkowych problemów czy personalnych animozji, jest najbardziej reprezentatywnym przedstawicielem środowiska.

PZN zrzesza osoby niewidome i słabo widzące o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – z wyraźnym wskazaniem na dysfunkcję narządu wzroku. Misją Związku jest szeroko pojmowana wszechstronna pomoc, społeczna integracja i kompleksowa rehabilitacja inwalidów wzroku. PZN integruje środowisko i jest jego rzecznikiem.

Swoim obszarem działania Polski Związek Niewidomych obejmuje terytorium całego kraju. PZN zrzesza około 65 tysięcy inwalidów wzroku, z czego dużą część członków stanowią osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. W tej grupie zarejestrowanych jest ok. 9 tysięcy osób ze złożoną niepełnosprawnością.

Corocznie do PZN przyjmowanych jest około 4-5 tysięcy nowych członków, lecz ponad połowa członków Związku przekroczyła 60-ty rok życia.

Zarządowi Głównemu PZN, mającemu siedzibę w Warszawie, podlega 16 Okręgów, terytorialnie pokrywających się z administracyjnym podziałem kraju. Okręgi posiadają osobowość prawną i działają samodzielnie, w oparciu o Koła Terenowe danego Okręgu. Koła Terenowe znajdują się głównie w miejscowościach powiatowych Polski. Jest ich obecnie, łącznie, 351. Obecnie funkcję Prezesa Związku pełni pani Anna Woźniak-Szymańska.

Związek nie tylko koncentruje się na problemach swoich członków, lecz zajmuje się problemami całego środowiska. PZN prowadzi ośrodki rehabilitacyjno-szkoleniowe, warsztaty terapii zajęciowej, domy pomocy społecznej, a także działalność wydawniczą i edukacyjną.

II. OKRĘG DOLNOŚLĄSKI PZN

Okręg Dolnośląski PZN zakresem swojego działania obejmuje teren województwa dolnośląskiego. Pod względem liczby członków znajduje się na trzecim miejscu spośród Okręgów PZN. Członkowie Okręgu należą do 33 Kół Terenowych, działających na terenie Wrocławia oraz w miejscowościach w granicach poszczególnych powiatów.

Zgodnie ze Statutem, członkiem PZN może zostać osoba niewidoma lub niedowidząca ze znacznym lub umiarkowanym stopniem inwalidztwa spowodowanym utratą wzroku. Część członków posiada także inne niepełnosprawności.

W roku 2013, w struktury PZN naszego Okręgu przyjętych zostało 115 osób.

Liczebność członków Okręgu Dolnośląskiego PZN, na dzień 31.grudnia tegoż roku wynosiła 4456 osób, w tym :

Osoby ze znacznym stopniem inwalidztwa	2288
Osoby z umiarkowanym stopniem inwalidztwa	2188
Osoby z dodatkowymi, innymi niepełnosprawnościami	1933
— w tym dorośli	1155
— dzieci	778

Wg szacunków liczba niewidomych i słabo widzących pracujących zawodowo to 420 osób, lecz biuro Okręgu nie jest informowane przez członków na bieżąco o fakcie podjęcia, lub utraty, pracy. Generalnie, wielkość zatrudnienia osób niepełnosprawnych w całym kraju, w ostatnich latach wykazuje tendencję spadkową, mamy więc podstawy przypuszczać, że podobnie jest w naszym środowisku.

Na terenie Okręgu Dolnośląskiego działają obecnie dwie spółdzielnie zatrudniające niewidomych i słabo widzących – BIER SIN w Bierutowie i DOL SIN we Wrocławiu-Leśnicy, jednak ich możliwości tworzenia nowych miejsc pracy dla naszych członków są jednak bardzo ograniczone z powodów rynkowych.

Możliwości zarobkowania inwalidów wzroku, z racji specyfiki inwalidztwa, są bardzo ograniczone. W większości przypadków podstawowym źródłem utrzymania członków PZN z terenu działania Okręgu Dolnośląskiego są renty i emerytury, których wysokość niejednokrotnie nie przekracza minimum socjalnego.

Jednocześnie zmuszeni są oni do ponoszenia dodatkowych wydatków, np. niejednokrotnie muszą płacić za pomoc lektora lub przewodnika, niezbędną w różnych sytuacjach życiowych. Znaczna część członków Związku to osoby o złym stanie zdrowia i w podeszłym wieku, co wiąże się ze znacznymi wydatkami na opiekę lekarską i leki. W tej sytuacji poziom życia osób niewidomych bywa niższy niż innych niepełnosprawnych, nawet o podobnych dochodach

Przedstawione tutaj pokrótce codzienne problemy powodują, że poszczególne ogniwa Związku podejmują się, siłą rzeczy, realizacji wielu różnorodnych i trudnych zadań, które mogą pomóc naszym członkom w normalnym funkcjonowaniu.

Jednak podstawowa działalność Okręgu na rzecz inwalidów wzroku skupia się na szeroko pojętej rehabilitacji. Aktualna kondycja Związku powoduje bowiem, że Okręg nie prowadzi żadnego wsparcia socjalnego dla swoich członków. Wszelkie tego typu formy wsparcia znalazły się w gestii struktur terenowych MOPS i PCPR, funkcjonujących przy jednostkach administracji terenowej województwa dolnośląskiego.

III. ZARZĄD OKRĘGU

Okręg Dolnośląski posiada osobowość prawną, a od roku 2004 jest zarejestrowany jako Organizacja Pożytku Publicznego.

Pracą Okręgu kieruje Zarząd, w którego skład wchodzi członkowie Prezydium ZO oraz Prezesi 33 Kół Terenowych.

Posiedzenia Zarządu odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał. W okresie pomiędzy posiedzeniami Zarządu, decyzje w jego imieniu podejmuje Prezydium Zarządu Okręgu.

Zakres kompetencji poszczególnych ogniw organizacyjnych Związku określa Statut PZN oraz szczegółowe regulaminy pracy tych organów.

Każdy z członków Prezydium nadzoruje realizację określonych zadań, wykonywanych przez Okręg oraz sprawuje opiekę nad kołami terenowymi.

Skład Prezydium obecnej kadencji:

1. Przewodniczący ZO – Marian Kusaj
nadzór nad całokształtem działalności Okręgu
2. Z-ca przewodniczącego ZO – Anna Jaworska
3. Z-ca Przewodniczącego ZO – Leszek Kopeć
4. Sekretarz ZO – Barbara Rolińska

Organem kontrolnym Związku jest Komisja Rewizyjna przy Zarządzie Głównym PZN, z Przewodniczącym Piotrem Kopicińskim na czele, a na terenie działania Okręgu, Okręgowa Komisja Rewizyjna, w której funkcję Przewodniczącego pełni Tadeusz Skrzypek.

Do głównych zadań OKR OD należy kontrolowanie działalności statutowej i finansowej na wszystkich szczeblach organizacyjnych Okręgu.

Dodatkowo, przy dużych kołach terenowych Okręgu działają ich własne komisje rewizyjne, sprawujące nadzór nad prowadzeniem bieżącej działalności. Małe Koła, które takiej komisji nie posiadają, są kontrolowane bezpośrednio przez Okręgową Komisję Rewizyjną.

IV. BIURO OKRĘGU

Zarząd Okręgu Dolnośląskiego realizuje swoje zadania przy pomocy dyrektora i pracowników zatrudnionych w biurze Okręgu. Dyrektorem Okręgu jest Jerzy Smakosz

Biuro realizuje uchwały i postanowienia podjęte przez Zarząd Okręgu lub jego Prezydium, realizuje także inne, bieżące zadania, wynikające z charakteru wykonywanej działalności; są to m.in.:

1. prowadzenie dokumentacji władz statutowych Okręgu
2. prowadzenie dokumentacji członkowskiej
3. prowadzenie dokumentacji organów doradczych okręgu, tj. rad, sekcji, komisji, itp.
4. realizowanie zadań związanych z różnymi formami rehabilitacji niewidomych członków
5. prowadzenie dokumentacji finansowej związanej z pracą Okręgu
6. całokształt spraw dotyczących funkcjonowania jednostki organizacyjnej jako zakładu pracy, a w szczególności w zakresie sprawozdawczości i spraw pracowniczych.

W siedzibie Okręgu działa tyflostudio, w którym można uzyskać informacje i porady dotyczące sprzętu komputerowego i specjalistycznego oprogramowania pomocnego osobom z problemami narządu wzroku. Prowadzona jest także biblioteka książki brajlowskiej i audiobooków. Członkowie Związku mają także do dyspozycji wydawane powiększonym drukiem czasopisma – Pochodnia, Nasze Dzieci, Promyczek i Światełko.

Przy Okręgu działa także magazyn sprzętu, oferujący pomocny niewidomym sprzęt (m.in. laski, lupy, oprzyrządowanie ułatwiające czynności dnia codziennego, mówiące zegarki, termometry, glukometry, wagi, itp.)

W miarę pozyskiwanych środków biuro Okręgu realizuje projekty z zakresu szeroko pojętej rehabilitacji. Oferujemy naukę pisma punkтового, poradnictwo prawne i psychologiczne oraz zajęcia indywidualne dla dzieci i dorosłych.

W siedzibie Okręgu odbywają się zajęcia z języka angielskiego oraz grupy śpiewającej. Planowana jest także nauka języka włoskiego i sekcja brydżowa. Ponadto grupa młodych członków OD PZN organizuje własne, nieformalne, spotkania i imprezy turystyczne

Szczegółowych informacji na oferowanych form wsparcia udzielają prezesi Kół Terenowych, w miejscu zamieszkania członków Związku.

Okręg posiada stronę internetową: www.dolnoslaski.pzn.org.pl, na której zamieszczane są wszelkie aktualne informacje, tak na temat działalności PZN we Wrocławiu, jak i w Kołach Terenowych.

Dane teleadresowe biura Okręgu Dolnośląskiego PZN:

50-355 Wrocław, ul. Grunwaldzka 12b

tel. 71 321 32 02

e-mail: sekretariat@dolnoslaski.pzn.org.pl

www.dolnoslaski.pzn.org.pl

Biuro Okręgu zaprasza członków Związku oraz interesantów w dni robocze, w godzinach od 8.00 do 16.00.

W sprawach szczególnej wagi, w sprawie spotkania z Prezesem Okręgu lub Dyrektorem, prosimy o wcześniejsze, telefoniczne ustalenie terminu.

II. INSTYTUCJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH

1. MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ (MOPS) we Wrocławiu

Jest jednostką organizacyjną miasta, powołaną w celu udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym, osobom w trudnej sytuacji życiowej i materialnej oraz ich rodzinom. Ośrodek wykonuje zadania własne gminy Wrocław i powiatu grodzkiego oraz zadania z zakresu pomocy społecznej, zlecone przez administrację rządową gminie i powiatowi. Zadania finansowane są z budżetu Miasta Wrocławia oraz z budżetu Państwa.

Ze świadczeń pieniężnych, rzeczowych i usługowych – realizowanych zarówno w środowisku zamieszkania, jak i w placówkach o charakterze dziennym i całodobowym, mogą korzystać te osoby i rodziny, które nie mogą zaspokoić swoich niezbędnych potrzeb życiowych we własnym zakresie i w ramach posiadanych uprawnień, jak również z powodu swojej niepełnosprawności.

DZIAŁY POMOCY MOPS:

- I – ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE
- II – POMOC RZECZOWA
- III – POMOC USŁUGOWA
- IV – INNE FORMY POMOCY

I – ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

MOPS – DZIAŁ ŚWIADCZEŃ:

Biuro obsługi klienta ul. Hubska 30/32 (parter)

Od poniedziałku do środy i w piątek w godzinach od 7.30 do 15.00,
w czwartek w godzinach od 7.30 do 16.00,

Telefon: 71 78 22 322

POMOC FINANSOWA – FORMY WSPARCIA:

1. Zasiłek stały – przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego.

2. Zasiłek okresowy – przysługuje: osobie samotnie gospodarującej, rodzinie, ze względu na długotrwałą chorobę, z powodu niepełnosprawności i bezrobocia, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego.

3. Zasiłek celowy (podlegający w części lub w całości zwrotowi) – może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nie mającym możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa mogą być przyznane pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Specjalny zasiłek celowy nie podlegający zwrotowi w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie lub rodzinie o dochodach nie przekraczających kryterium dochodowego, może być przyznany na podstawie art. 41 ustawy zasiłek celowy specjalny.

4. Zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie się. Osobie lub rodzinie może być przyznana pomoc w formie pieniężnej (jedenrazowy zasiłek celowy lub nie oprocentowana pożyczka) lub rzeczowej, w celu usamodzielnienia ekonomicznego. Pomoc w formie rzeczowej następuje przez udostępnienie maszyn i narzędzi pracy stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę niepełnosprawnym.

5. Składki na ubezpieczenia zdrowotne – opłacane za osobę bezdomną objętą indywidualnym programem na zasadach określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ. Składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest również za osoby pobierające zasiłek stały, a nieobjęte ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu.

6. Składki na ubezpieczenia społeczne – opłacane za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem. MOPS opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowi ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie.

II – POMOC RZECZOWA

Pomoc rzeczowa, realizowana w trybie i na zasadach wynikających z ustawy o pomocy społecznej, obejmuje w szczególności zapewnienie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania dla osoby lub rodziny, która jest tego pozbawiona (art. 48 ustawy). Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach.

III – POMOC USŁUGOWA

1. Praca socjalna

Zespoły Terenowej Pracy Socjalnej (ZTPS) i pracownicy socjalni

Działalność mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest: z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. W działalności tej wykorzystuje się właściwe jej metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i prawo do jej samostanowienia.

Osoba potrzebująca pomocy powinna nawiązać kontakt z terenowym pracownikiem socjalnym – właściwym ze względu na miejsce zamieszkania.

Adresy 10 Zespołów Terenowych Pracy Socjalnej – na terenie Wrocławia:

ZTPS	ADRES SIEDZIBY	TELEFON
Nr 1	pl. Legionów 4-5	71 78 22 491
Nr 2	ul. Średzka 42	71 349 28 60
Nr 3	ul. Oficerska 9A, pok. 6	71 78 22 432
Nr 4	ul. Oficerska 9A, pokój 110	71 78 22 450
Nr 5	ul. Kniaziewiczza 29, pok. 17	71 335 23 77
Nr 6	ul. Kniaziewiczza 29, pok. 24	71 335 23 85
Nr 7	pl. Św. Macieja 4, pok. 1	71 78 22 422
Nr 8	ul. Nowowiejska 29	71 78 23 555
Nr 9	ul. Nowowiejskiej 102, pok. 21	71 78 23 562
Nr 10	ul. Braniborska 6/8,	71 77 25 991

Do każdego Zespołu przydzieleni są pracownicy socjalni, którzy pracują na terenie osiedli i dzielnic Wrocławia, we współpracy z Radami Osiedla (RO)

2. Poradnictwo specjalistyczne – w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Realizowane jest bez względu na posiadany dochód beneficjenta.

2.1. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

2.2. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

2.3. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

3. Interwencja kryzysowa – stanowi zespół działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin znajdujących się w kryzysie, w tym dotkniętych przemocą, w celu zapobiegania lub pogłębiania występujących dysfunkcji. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się w szczególności poradnictwa specjalistycznego oraz schronienia dostępnego przez całą dobę.

4. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne – to pomoc, która przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi te mogą być przyznane także osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą takiej pomocy udzielać.

Pomoc dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych

Usługi opiekuńcze (pomoc dochodząca) obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem. MOPS, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce.

IV – INNE FORMY POMOCY

1. Świadczenia rodzinne

- 1.1.** Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
- 1.2.** Zasiłek rodzinny
- 1.3.** Urlop wychowawczy – opieka nad dzieckiem
- 1.4.** Samotne wychowanie dziecka
- 1.5.** Wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej
- 1.6.** Kształcenie i rehabilitacja **dziecka niepełnosprawnego** przysługuje opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka do ukończenia 24 roku życia, legitymującego się orzeczeniem o znacznym bądź umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

1.7. Rozpoczęcie roku szkolnego

1.8. Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

2. Świadczenia opiekuńcze – świadczenia nie są dodatkami do zasiłku rodzinnego. Są to odrębne świadczenia.

2.1. Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

2.2. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje tylko w sytuacji, kiedy niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, ale podczas nauki w szkole lub szkole wyższej.

2.3. Specjalny zasiłek opiekuńczy – przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny – pokrewieństwo 1 i 2 stopnia (dzieci – rodzice, wnuki – dziadkowie, rodzeństwo) a także współmałżonkowie jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki albo pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

3. Dodatek mieszkaniowy

zasady i tryb jego przyznawania precyzyjnie określają regulacje ustawowe dotyczące udzielania pomocy w formie dodatków mieszkaniowych. Osoba ubiegająca się o taką formę pomocy musi spełniać wszystkie warunki określone w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Niespełnienie choćby jednego z nich wyklucza możliwość uzyskania świadczenia. Dodatek mieszkaniowy jest formą pomocy Państwa dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Przyznaje się na okres 6 miesięcy.

Niezbędne wnioski i druki oraz szczegółowe informacje można uzyskać na stronie internetowej: www.mops.wroclaw.pl

Informacja telefoniczna: 71 78 22 322

4. Dział adaptacji osób niepełnosprawnych MOPS

Prowadzone przez Dział zadania finansowane są z budżetu Miasta oraz budżetu Państwa (Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych)

- Dofinansowanie ze środków Funduszu nie przysługuje, jeżeli wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy zawartej z Funduszem i rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.
- Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie.
- Wnioskodawcami mogą być osoby niepełnosprawne, jeżeli jest, to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Kompletne wnioski rozpatrywane są w terminie do 30 dni od dnia złożenia.

W przypadku braku środków finansowych z PFRON wnioski będą rozpatrzone negatywnie. Aby ubiegać się o dofinansowanie, należy ponownie złożyć komplet dokumentów.

5. Świadczenia dla osób niepełnosprawnych

5.1. „Aktywny samorząd” (program pilotażowy) – głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

O dofinansowanie do sprzętu elektronicznego, poszczególnych jego elementów i oprogramowania oraz dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi mogą ubiegać się osoby:

- legitymujące się znacznym stopniem niepełnosprawności
- w wieku do lat 18, lub będące w okresie aktywności zawodowej,
- lub zatrudnione
- z dysfunkcją wzroku

W ramach programu „Aktywny samorząd” **niepełnosprawni studenci** mogą ubiegać się o dofinansowanie lub refundację kosztów uzyskania wykształcenia na

poziomie wyższym, a w tym:

- opłatę za naukę (czesne)
- dodatek na pokrycie kosztów kształcenia,
- dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

5.2. Bariery funkcjonalne. O pomoc w tym zakresie mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z ich niepełnosprawności. Muszą one załączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie wskazujące na potrzebę likwidacji barier funkcjonalnych. Zaświadczenie ważne jest 6 miesięcy od daty wystawienia. Wnioski dotyczą wyłącznie mieszkańców Wrocławia.

5.2.1. Likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych (do poziomu zapewniającego samodzielne funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w miejscu zamieszkania).

Poszczególne elementy stanowiące barierę – i zakres prac możliwych do sfinansowania ze środków programu :

- Posadzki antypoślizgowe.
- Montaż poręczy i uchwytów.
- Montaż instalacji dźwiękowej sygnalizacyjnej i alarmowej.
- Zastosowanie rozwiązań kolorystycznych i fakturowych w celu poprawienia orientacji w otoczeniu.
- Zapewnienie gazowego lub elektrycznego centralnego ogrzewania w mieszkaniach osób niepełnosprawnych zamieszkujących z inną osobą niepełnosprawną lub samotnie.
- Montaż telefonu.
- Wymiana kuchni węglowej i gazowej na elektryczną lub mikrofalową.
- Zmiana sposobu oświetlenia i doświetlenia pomieszczeń.

5.2.2. Likwidacja barier w komunikowaniu się – należy przez to rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Dofinansowanie do sprzętu ma umożliwić dostęp do informacji, a także sprawne funkcjonowanie na co dzień (kształcenie, zdobywanie wiedzy ogólnej, prowadzenie korespondencji i in.).

5.2.3. Likwidacja barier technicznych – należy przez to rozumieć przeszkody utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie i wykonywanie czynności życiowych w mieszkaniu. Likwidacja bariery powinna spowodować sprawniejsze działania i umożliwić zainteresowanej osobie efektywniejsze i bezstresowe jej funkcjonowanie.

Osoby niewidome i niedowidzące mogą otrzymać dofinansowanie do sprzętu gospodarstwa domowego pod warunkiem, że będzie obrajlowiony (opisany pismem brajla), bądź udźwiękowiony (mówiący).

5.3. Turnusy rehabilitacyjne. Obowiązujące przepisy ściśle określają warunki, jakie powinny spełniać ośrodki, w których odbywają się turnusy. Ośrodek powinien być dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych i wpisany do odpowiedniego rejestru ośrodków.

Turnus rehabilitacyjny to forma rehabilitacji społecznej, przysługująca tym osobom niepełnosprawnym, które takiej rehabilitacji wymagają. Turnus trwa 14 dni. Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji, połączona z elementami wypoczynku. Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym powinno poprawić sprawność psychofizyczną uczestnika, a przede wszystkim rozwijać jego umiejętności społeczne poprzez rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań. Turnusu rehabilitacyjnego nie należy utożsamiać z pobytem sanatoryjnym, bowiem idea turnusu rehabilitacyjnego (dofinansowanego ze środków PFRON) nie jest rehabilitacja lecznicza, lecz rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

Opiekunowi osoby niepełnosprawnej o znacznym, lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo równoważnym, oraz osoby niepełnosprawnej w wieku do 16 lat, może być przyznane dofinansowanie pobytu na turnusie rehabilitacyjnym po spełnieniu określonych warunków:

- wniosek lekarza powinien zawierać wyraźne wskazanie, wraz z uzasadnieniem, konieczności pobytu opiekuna.
- opiekun: nie będzie pełnił funkcji członka kadry na tym turnusie,
- nie jest osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby,

- ukończył 18 lat albo ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

5.4. Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego.

Sprzęt rehabilitacyjny, to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconych przez lekarza w warunkach domowych, który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Przepisy prawa nie określają na, jaki sprzęt można uzyskać dofinansowanie.

Stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, raz w roku **dofinansowanie mogą otrzymać fizyczne osoby** niepełnosprawne, prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej (jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu).

Każdej ubezpieczonej osobie niepełnosprawnej przysługuje bezpłatne lub z dopłatą zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze.

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, są skatalogowane, a katalog jest załącznikiem do stosownego rozporządzenia Ministra Zdrowia.

W rozporządzeniu określone są limity dofinansowania, każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia, dlatego procentowe wskaźniki dofinansowań ze środków PFRON odnoszą się do tych limitów.

Na co można otrzymać dofinansowanie?

Są to m.in.: gorsety, protezy kończyn, obuwie ortopedyczne, kule, laski, wózki, materace przeciwoleżynowe, aparaty słuchowe, cewniki, pieluchomajtki i inne.

Warunki i kryteria udzielenia pomocy:

- Podstawą zaopatrzenia w refundowane przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze jest prawidłowo wystawione zlecenie przez lekarza, upoważnionego do jego wystawiania, które należy przed realizacją potwierdzić w NFZ.
- Po uzyskaniu akceptacji zlecenia w Narodowym Funduszu Zdrowia należy zrealizować zakup u świadczeniodawcy (u producenta lub w sklepie), który ma podpisaną umowę z NFZ.

- W sytuacji, gdy cena przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych jest wyższa niż limit określony odrębnymi przepisami, dofinansowanie do kosztów zakupu sprzętu ortopedycznego i środków pomocniczych można uzyskać ze środków PFRON.

Chcąc uzyskać w/w dofinansowanie, należy zwrócić się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania.

Wysokość dofinansowania do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, o jakie osoba niepełnosprawna może się starać w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, wynosi:

- do 100% kosztów udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny, jeżeli taki udział jest wymagany,
- do 150% kwoty limitu na dany sprzęt, jaki został wyznaczony przez NFZ, oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit

5.5. Warsztaty Terapii Zajęciowej. WTZ – to placówka działająca na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej niepełnosprawnych podopiecznych. Rehabilitacja realizowana jest poprzez terapię zajęciową. Podstawą prawną działania WTZ są art. 10-10f Ustawy o rehabilitacji oraz rozporządzenie o WTZ-ach. W Polsce placówki tego typu zaczęto tworzyć od 1991 roku. W 1997 roku do ich zadań dopisano rehabilitację zawodową.

Uczestnicy WTZ muszą posiadać orzeczenie o niepełnosprawności. Orzeczenie takie (wraz z kwalifikacją do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej) wydają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

WTZ jest finansowany w 90% ze środków PFRON i w 10% ze środków samorządowych. Działalność WTZ nie jest działalnością o charakterze komercyjnym.

5.6. Środowiskowe Domy Samopomocy. SDS – przeznaczone są dla osób, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu (mogą być to również osoby z zaburzeniami psychicznymi) lub zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, a w szczególności zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej oraz integracji społecznej.

Domy te świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Zapewniają swoim pensjonariuszom następujące rodzaje usług:

- pobyt przez 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie (w tym przez 6 godzin dziennie zajęcia z uczestnikami)
- umożliwianie i spożywanie gorącego posiłku,
- trening funkcjonowania w codziennym życiu,
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- terapię ruchową.
- niezbędną opiekę ogólną

5.7. Tłumacz migowy. Tłumacz – przewodnik dla osoby głuchoniewidomej.

Osoba głuchoniewidoma to osoba, u której występuje jednoczesne uszkodzenie słuchu i uszkodzenie wzroku, których sprzężenie powoduje, że osoba ta napotyka specyficzne trudności w wykonywaniu czynności życiowych (odmienne od spowodowanych samą głuchotą lub samą ślepotą), szczególnie w poruszaniu się, dostępie do informacji i w komunikowaniu się.

Tłumacz-przewodnik – takie określenie osoby pomagającej występuje, tylko w kontekście osób głuchoniewidomych. Tłumacz języka migowego jest „przypisany” do pomocy osobom niesłyszącym, przewodnik – osobom niewidomym. Istnieją jednak osoby o sprzężonej niepełnosprawności słuchowo-wzrokowej, których potrzeby wymagają opieki łączącej obydwie powyższych opcje pomocy w osobie tłumacza -przewodnika.

Tłumacz-przewodnik osoby głuchoniewidomej, to osoba znająca specyfikę i problemy wynikające z głuchoślepoty, posiadająca wiedzę w zakresie alternatywnych metod porozumiewania się i poruszania z ludźmi

głuchoniewidomymi. Dzięki jej pomocy mogą oni np. dotrzeć w pożądane miejsce oraz efektywnie załatwić swoje sprawy i zaspokoić potrzeby.

Usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika (finansowane ze środków PFRON) może wykonywać osoba, która jest tłumaczem wpisanym w rejestrze wojewódzkim.

Kompletne wnioski o dofinansowania na usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika są rozpatrywane niezwłocznie i nie dłużej, niż w terminie 7 dni od złożenia kompletnego wniosku.

O sposobie rozpatrzenia wniosku strona jest informowana w terminie do 10 dni od dnia rozpatrzenia kompletnego wniosku. **71 78 22 339.**

6. Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego

Sprzęt rehabilitacyjny i pomocniczy stanowi własność MOPS i jest wypożyczany osobom potrzebującym, posiadającym stałe bądź czasowe zameldowanie na terenie Wrocławia. Osoba powinna posiadać aktualne zaświadczenie lekarskie, wystawione przez lekarza specjalistę lub lekarza pierwszego kontaktu, stwierdzające konieczność korzystania z określonego rodzaju sprzętu.

Osoba wypożyczająca sprzęt powinna przedłożyć:

- wniosek o wypożyczenie sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego
- zaświadczenie lekarskie stwierdzające konieczność korzystania z określonego rodzaju sprzętu.

Przed wypożyczeniem sprzętu pobiera się od osoby wypożyczającej **jednorazową kaucję** w następującej wysokości:

- 1) za łóżka ortopedyczne – 250 zł,
- 2) za wózki inwalidzkie – 200 zł,
- 3) za chodziki – 100 zł,
- 4) za materace p/odleż – 200 zł,
- 5) za windy mechaniczne, rotory, rowery rehabilitacyjne, krzesła sedesy, krzesła kąpielowe – 200 zł ,
- 6) za kule i inny drobny sprzęt rehabilitacyjny i pomocniczy – 50 zł

Ze względu na trudną sytuację materialną wypożyczającego i na jego udokumentowany wniosek kierownik Działu Adaptacji Osób Niepełnosprawnych może:

- wysokość kaucji obniżyć,
- rozłożyć na raty,
- odstąpić od jej wymierzenia.

Kaucje należy wpłacić w kasie MOPS lub na konto MOPS:

70 1020 5226 0000 6602 0417 1658, z informacją dla kogo jest wypożyczony sprzęt (podając imię i nazwisko i nazwę wypożyczanego sprzętu)

Sprzęt rehabilitacyjny jest wypożyczany na okres maksymalnie do sześciu miesięcy. Wypożyczenie sprzętu odbywa się w oparciu o ustalenia zawarte w Regulaminie.

Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego przy MOPS we Wrocławiu, czynna od poniedziałku do piątku w godz. 9.00 – 15.00; tel. 71 78 22 398

7. Pobyt i usługi w domu pomocy społecznej

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających.

2. NARODOWY FUNDUSZ ZDROWIA NFZ Dolnośląski Oddział Wojewódzki

Fundusz Zdrowia (NFZ) – państwowa jednostka organizacyjna działająca na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych^[1]. Fundusz wypełnia w polskim systemie opieki zdrowotnej funkcję płatnika: ze środków pochodzących z obowiązkowych składek ubezpieczenia zdrowotnego, NFZ finansuje świadczenia zdrowotne udzielane ubezpieczonym i refunduje leki.

Kontakt: Centrum Obsługi Ubezpieczonych 50-527 Wrocław, ul. Dawida 2.
Godziny pracy: od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00

2.1. Karta praw pacjenta

Podstawowe unormowania prawne wynikają z ustawy zasadniczej – Konstytucji z dnia 2 kwietnia 1997 (Dz. U. Nr 78, poz. 483) – i określone są w ustawach.

Podstawowe prawa, to:

1. Ochrona swojego zdrowia.
2. Równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, na warunkach i w zakresie określonych w ustawie.

Rzecznik praw pacjenta:

Małgorzata Sadowy-Piątek

Dolnośląski OW NFZ, 50-525 Wrocław, ul. Dawida 2, pokój 15

Telefon: 71 797 91 46/48

e-mail: rzecznikpp@nfz-wroclaw.pl

2.2. Wydział Spraw Świadczeniobiorców i Współpracy Międzynarodowej

Wydział zajmuje się:

- obsługą świadczeniobiorców
- skargami i wnioskami
- rejestrem kolejek oczekujących
- informacją dla świadczeniobiorców
- wystawianiem kart EKUZ – europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego
- potwierdzaniem formularzy serii E 100 upoważniającego obsługę medyczną w krajach UE.
- refundacją kosztów leczenia poniesionych w innych państwach członkowskich UE/EFTA
- rozliczaniem kosztów świadczeń udzielonych w innych państwach członkowskich UE/EFTA pacjentom ubezpieczonym oraz w Polsce pacjentom uprawnionym z innych państw członkowskich UE/EFTA (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)
- procedowaniem wniosków dotyczących wydania przez Prezesa NFZ zgód na planowe leczenie za granicą

- prowadzeniem spraw dotyczących transportu do miejsca udzielania świadczeń oraz do miejsca leczenia lub zamieszkania w kraju
- rejestrem usług medycznych (RUM)

Kontakt telefoniczny:

- Informacja UE 71 79 79 131
- Skargi i wnioski 71 79 79 134
- Dobrowolne ubezpieczenia 71 79 79 133
- Rozliczenia kosztów leczenia poniesionych za granicą . 71 79 79 162
- Rejestr usług medycznych 71 79 79 575
- Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne 71 79 79 194
- Zaopatrzenie w środki pomocnicze 71 79 79 191
- Informacja sanatoryjna 71 79 79 150/6

2.3. Refundacja na wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi i środkami pomocniczymi

(załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia, z dn. 6 grudnia 2013 r.)

Grupa P. – Wyroby medyczne wykonywane seryjnie i wydawane na zlecenie:

- **Laska dla niewidomych (biała)** – 100 zł 0% osoby niewidome i niedowidzące raz na 6 miesięcy 0 zł
- **Soczewka okularowa korekcyjna do bliży** – 0% dzieci do ukończenia 18-go roku życia według wskazań medycznych, nie częściej niż raz na 6 miesięcy
- **Soczewka okularowa korekcyjna do dali** – 25 zł 30% dorośli wady wzroku wymagające korekcji sfera do $\pm 6,00$ dptr i cylinder do $\pm 2,00$ dptr raz na 2 lata
- **Soczewka okularowa korekcyjna do bliży** – 0% dzieci do ukończenia 18-go roku życia według wskazań medycznych, nie częściej niż raz na 6 miesięcy

- **Soczewka okularowa korekcyjna do dali** Lekarz posiadający specjalizację w dziedzinie okulistyki 50 zł 30% dorośli wady wzroku wymagające korekcji sfera od $\pm 6,25$ dptr i cylinder od 0,00 dptr; sfera do $\pm 6,00$ dptr raz na 2 lata 0 zł i cylinder od $\pm 2,25$ dptr, w tym soczewka z mocą pryzmatyczną
- **Soczewka kontaktowa twarda** – 500 zł
- **Soczewka kontaktowa miękka** – 150 zł 30% stożek rogówki; anizometropia powyżej 4 dptr; afakia raz na rok
- **Proteza oka** – 800 zł 0% zmiany wielkości i kształtu gałki ocznej wymagające uzupełnienia epiprotezą
- **Proteza oka** – 700 zł 0% brak gałki ocznej dzieci do ukończenia 18-go roku życia według wskazań medycznych, dorośli raz na 5 lat
- **Lupa** – 80 zł raz na 3 lata
- **Monookular** – 350 zł raz na 5 lat
- **Okulary lupowe** – 350 zł raz na 5 lat
- **Okulary lornetkowe do blizy** – 350zł raz na 5 lat
- **Okulary lornetkowe do dali** – 350 zł 0% umożliwienie obserwacji jednoocznej lub dwuocznej przedmiotów bliskich i dalekich osobom niedowidzącym przy chorobach siatkówki lub osobom niedowidzącym, gdy ostrość wzroku po korekcji w lepszym oku nie przekracza Vis 0,3 raz na 5 lat 0 zł 2000 zł za sztukę 0% niepełnosprawność słuchowa (przekraczająca wartość 30 dB) dla pacjentów do ukończenia 26. roku życia raz na 3 lata 0 zł
- **Aparat słuchowy na przewodnictwo powietrzne przy jednostronnym ubytku słuchu**, albo dwa aparaty słuchowe na przewodnictwo powietrzne przy obustronnym ubytku słuchu.

Dokumenty uprawniające do refundacji

1. Zlecenie prawidłowo wypełnione przez lekarza
2. Potwierdzone przez NFZ prawo do pełnej lub częściowej refundacji

(W przypadku odbioru przez osobę inną niż świadczeniobiorca wraz z upoważnieniem.)

W przypadku refundacji częściowej można starać się o dofinansowanie pozostałej kwoty w MOPS (w uzasadnionych przypadkach) – Dział Adaptacji Osób Niepełnosprawnych (DAON)

2.4. Niepełnosprawny – wizyta u dentysty

Od 28 maja 2008 r., weszła w życie nowelizacja Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 06.05.2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykazu gwarantowanych świadczeń lekarza dentysty i materiałów stomatologicznych oraz rodzaju dokumentu potwierdzającego uprawnienia do tych świadczeń.

Zgodnie z zapisami wyżej w/w rozporządzenia osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym i umiarkowanym przysługują (jeśli wyniknie to ze wskazań medycznych):

- znieczulenie ogólne
- oraz kompozytowe materiały światłoutwardzalne do wypełnień. Takie świadczenia przysługują również dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym.

UWAGA: Z informacji uzyskanych w NFZ wynika, że dodatkowe świadczenia uzyskać można w każdej placówce stomatologicznej, posiadającej umowę z NFZ. Praktyka jednak pokazuje, że nie wszyscy stomatolodzy chcą takie uprawnienia honorować. Nie wszyscy w ogóle wiedzą, albo udają, że nie wiedzą, że takie przepisy istnieją.

Konsultant Krajowy w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją stwierdził, iż nie ma możliwości określenia jednoznacznie wskazań medycznych, które mogłyby stanowić podstawę do zakwalifikowania osoby niepełnosprawnej do uzyskania świadczenia w postaci wypełnienia z materiału światłoutwardzalnego.

Jednak są przypadki, że osoby niepełnosprawne uzyskały taką usługę medyczną. Jest to uzależnione od tego, jak lekarz potraktuje osobę niepełnosprawną, W związku z powyższym niepełnosprawni muszą sami domagać się tego typu świadczenia (oczywiście posiadając przy sobie orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, jak również rozporządzenie Ministra Zdrowia).

III. ORZECZNICTWO

Definicja niepełnosprawności wg WHO (Światowa Organizacja Zdrowia:

Niepełnosprawność, to każde ograniczenie do prowadzenia aktywnego życia, które w swoim zakresie i sposobie jest uznawane za typowe dla człowieka, wynika z czasowej, częściowej, długotrwałej lub stałej niemożności pełnienia ról społecznych stosownych do płci, wieku i środowiska osoby, które są zgodne z kulturowymi i społecznymi uwarunkowaniami.

W Polsce funkcjonują dwa rodzaje orzecznictwa, w zależności od instytucji, które orzekają: o stopniu niepełnosprawności i stopniu zdolności do pracy:

1. ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH (ZUS) – orzeka o stopniu niezdolności do pracy

Do zakresu działania ZUS należy orzekanie mające na celu ustalenie uprawnień do świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, otrzymywanie których uzależnione jest od stwierdzonego stopnia niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji.

Rodzaje stopni niepełnosprawności:

Znaczny stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, i w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób

Umiarkowany stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej, albo częściowej, pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych

Lekki stopień niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

ORZECZENIE KOMISJI LEKARSKIEJ ZUS DO CELÓW RENTOWYCH

Postępowanie orzecznicze:

Osoba występująca o świadczenie składa wniosek, dokumenty uzasadniające prawo do świadczenia, zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza opiekującego się osobą, wystawione nie wcześniej niż na miesiąc przed złożeniem wniosku, wywiad zawodowy, dokumentację medyczną oraz inne dokumenty mające znaczenie przy orzekaniu.

Orzeczenia wydają:

Lekarz orzecznik ZUS – I instancji,

Komisja lekarska ZUS – II instancji.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik oraz komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia organizmu,
- możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Środki odwoławcze:

- 1) Orzeczenie lekarza orzecznika nie jest ostateczne. Od odwołania lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki ZUS, właściwej na miejsce zamieszkania.
- 2) Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu.

Jeżeli lekarz orzecznik nie orzekł żadnego stopnia niepełnosprawności, a w chwili obecnej osoba nie zdolna jest do pracy na skutek długotrwałej choroby, lekarz orzecznik kieruje na leczenie rehabilitacyjne w celu przywrócenia zdolności do pracy.

RENTA Z TYTUŁU NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Postępowanie orzecznicze:

Osoba występująca o świadczenie składa wniosek, dokumenty uzasadniające prawo do świadczenia, zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza opiekującego się osobą, wystawione nie wcześniej niż na miesiąc przed złożeniem wniosku, wywiad zawodowy, dokumentację medyczną oraz inne dokumenty mające znaczenie przy orzekaniu. Wniosek można złożyć również w formie elektronicznej za pomocą Internetu.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik oraz komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia organizmu,
- możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Środki odwoławcze:

- a) Orzeczenie lekarza orzecznika nie jest ostateczne. Od odwołania lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki ZUS, właściwej na miejsce zamieszkania.
- b) Od decyzji ZUS przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

Odwołanie wnosi się za pośrednictwem terenowej jednostki organizacyjnej ZUS.

Jeżeli lekarz orzecznik nie orzekł żadnego stopnia niepełnosprawności, a w chwili obecnej osoba nie zdolna jest do pracy na skutek długotrwałej choroby, lekarz orzecznik kieruje na leczenie rehabilitacyjne w celu przywrócenia zdolności do pracy.

Wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wysokość świadczenia zależy od wymiaru udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych, wysokości zarobków w celu obliczenia podstawy wymiaru renty, a także kwoty bazowej obowiązującej w dniu nabycia prawa do renty oraz stopnia niezdolności do pracy. Jeżeli podstawy wymiaru nie można ustalić, organ rentowy ustala wysokość renty w kwocie najniższego świadczenia:

Najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 marca 2014 r. wynosi **844,45 zł.**

Najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 marca 2014 r. wynosi **648,13 zł.**

Wysokość rent zmienia zależnie od ich waloryzacji, tzw. średniej krajowej zarobków w odpowiednim okresie oraz zależnie od innych rozporządzeń i czynników, dlatego też wskazane jest zasięgnięcia dodatkowych informacji o ich wysokości w danym momencie.

Zawieszenie i zmniejszenie renty

Zawieszenie lub zmniejszenie wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy uzależnione jest od tzw. kwoty przychodu. Jest to wysokość przychodu osiąganego przez rencistę z tytułu wykonywania dodatkowej działalności, obowiązkowo podlegającej ubezpieczeniom społecznym. (dodatkowa praca)

Jeżeli rencista osiąga przychód:

Nieprzekraczający 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ogłaszany przez prezesa GUS – renta wypłacana jest w pełnej wysokości.

Przekraczający 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, nie wyższy jednak niż 130% tego wynagrodzenia – renta jest odpowiednio zmniejszana.

Przekraczający 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – wypłata renty podlega zawieszeniu w całości .

UWAGA: Osoba pobierająca rentę z tytułu niezdolności do pracy, zobowiązana jest powiadomić oddział ZUS, który wypłaca rentę, o:

- osiągnięciu przychodu z tytułu dodatkowego zatrudnienia (do końca lutego następnego roku)

- zgłoszeniu wniosku o emeryturę lub rentę do innego organu rentowego
- zmianie miejsca zamieszkania
- zmianie numeru rachunku bankowego

RENTA SOCJALNA

Na podstawie Ustawy o rencie socjalnej, z dnia 27 czerwca 2003 r., z uwzględnieniem późniejszych zmian, organem przyznającym i wypłacającym renty socjalne jest właściwa jednostka organizacyjna ZUS.

Renta socjalna przysługuje osobie, która jest pełnoletnia oraz całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- przed ukończeniem 18 roku życia;
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia;
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16 lat, a nie ukończyła 18. roku życia.

Przy ocenie całkowitej niezdolności do pracy ważne jest, aby niezdolność ta była skutkiem naruszenia sprawności organizmu powstałego w wyżej wymienionych okresach.

Postępowanie w sprawie renty socjalnej wszczyna się na wniosek osoby ubiegającej się o rentę socjalną, lub jej przedstawiciela ustawowego, albo na wniosek innej osoby, lub kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, działających za zgodą osoby zainteresowanej lub przedstawiciela. Przy postępowaniu orzeczniczym ws. renty socjalnej, jak również przy odwołaniu od decyzji orzecznika, zachowywane są, takie same procedury, jak w przypadku ubiegania się o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Rentę socjalną przyznaje się na:

- okres stały, jeżeli nie rokuje odzyskania zdolności do pracy
- bądź na okres czasowy, nie krótszy niż 5 lat.

Wysokość renty socjalnej jest uzależniona od wysokości najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i stanowi 84% kwoty, tej renty. Jeżeli osoba w tym czasie pobiera rentę rodzinną, to łączny dochód nie może przekroczyć 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Wysokość renty socjalnej od 1 marca 2014 r. wynosi **709,34 zł.**

Wysokość najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 marca 2014 r. wynosi **844,45 zł.**

Renta socjalna podlega zawieszeniu, gdy osoba uprawniona osiągnęła przychód 70% przeciętnego wynagrodzenia za I kwartał 2014 r. **3 895,31 zł.**

UWAGA: Osoba pobierająca rentę socjalną, jej przedstawiciel ustawowy, lub osoba sprawująca opiekę prawną albo faktyczną nad osobą uprawnioną do renty socjalnej, zobowiązana jest powiadomić jednostkę organizacyjną ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do renty socjalnej i jej wysokość.

INSPEKTORATY ZUS WE WROCŁAWIU

ZUS I Inspektorat we Wrocławiu

50-225 Wrocław, ul. Reymonta 4/6

Telefon: 71 360 62 49, 71 360 64 54, 71 360 65 55

Informacja automatyczna:

801 400 987 z telefonów stacjonarnych

22 560 16 00 z telefonów stacjonarnych i komórkowych

ZUS II Inspektorat we Wrocławiu

53-641 Wrocław, ul. Litomska 36

Telefon: 71 360 62 49, 71 360 64 54, 71 360 65 55

Informacja automatyczna:

801 400 987 z telefonów stacjonarnych

22 560 16 00 z telefonów stacjonarnych i komórkowych

Obsługa klientów niepełnosprawnych

Pracownicy ZUS są przygotowani do obsługi klientów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Wykonywane są modernizacje obiektów, usuwające bariery architektoniczne i dostosowujące budynki zakładu do potrzeb osób

niepełnosprawnych. Bardzo przydatnym narzędziem jest Platforma Usług Elektronicznych (PUE) Jest możliwość zdalnego umówienia wizyty na dowolną godzinę bez wychodzenia z domu.

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych organizowane są okresowo Dni Otwarte w celu zapewnienia kompleksowej, profesjonalnej informacji osobom niepełnosprawnym.

INFORMACJA w ZUS O/ Wrocław:

50-930 Wrocław, ul. Pretficza 11
Telefon: 71 360 62 49, 71 360 64 54, 71 360 65 55

Informacja automatyczna:

801 400 987 z telefonów stacjonarnych
(22) 560 16 00 z telefonów stacjonarnych i komórkowych

Godz. Otwarcia:

poniedziałki od 08.00 do 17.00 , pozostałe dni od 08.00 do 15.00

2. POWIATOWY ZESPÓŁ DS. ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI – orzeka, tylko o stopniu niepełnosprawności, bez możliwości uzyskania z tego tytułu świadczeń pieniężnych

ORZECZNICTWO O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DO CELÓW POZARENTOWYCH

Zespół orzekający powołane zostały przez Prezydenta Wrocławia przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej we Wrocławiu i obejmują zasięgiem swego działania powiat grodzki (Wrocław) i powiat ziemski wrocławski.

Komisje lekarskie uprawnione do orzekania ws. inwalidztwa do celów poza rentowych :

PZON – Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

MZON – Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

WZON – Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Orzeczenie jest dokumentem potwierdzającym niepełnosprawność. Przysługujące świadczenia oraz ulgi i uprawnienia, uzależnione są od orzeczonej niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności osoby, a w niektórych przypadkach również od kodu schorzenia lub szczególnego wskazania znajdującego się na orzeczeniu.

DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI:

- **Dzieci do 16 roku życia** zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodujących konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.
- **Wczesne wspomaganie rozwoju** (dla dzieci od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole) oraz orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (dla dzieci w wieku przedszkolnym, a także uczniów – do ukończenia szkoły ponad gimnazjalnej). Dzieci i uczniowie zaliczani do powyższych kategorii mogą otrzymać w poradni opinię o potrzebie edukacyjnego wsparcia

STOPNIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (do celów pozarentowych):

- **Znaczny stopień niepełnosprawności** – do tej grupy osób niepełnosprawnych, zalicza się osoby, u których w stopniu znacznym została naruszona sprawność organizmu. (dawna I grupa)
- **Umiarkowany stopień niepełnosprawności** – do tej grupy osób niepełnosprawnych, zalicza się osoby, u których w stopniu umiarkowanym została naruszona sprawność organizmu. (dawna II grupa)
- **Lekki stopień niepełnosprawności** – do tej grupy osób niepełnosprawnych, zalicza się osoby, u których w stopniu lekkim została naruszona sprawność organizmu. (dawna III grupa)

Określony Zespół wydaje:

1. Orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia dla celów:
  - zasiłku pielęgnacyjnego,

- świadczenia pielęgnacyjnego,
  - korzystania z ulg i uprawnień
2. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (lekkim, umiarkowanym lub znacznym) dla osób, które ukończyły 16 rok życia.

Orzeczenie jest podstawą korzystania z ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Posiadanie orzeczenia pozwala korzystać z następujących form pomocy, bądź uprawnień:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia, np. w zakładach pracy chronionej, zakładach aktywności zawodowej (oczywiście nie oznacza to, że osoby niepełnosprawne mogą pracować wyłącznie w warunkach pracy chronionej), możliwość korzystania ze szkoleń (w tym specjalistycznych), podleganie przywilejom pracowniczym osób niepełnosprawnych (np. prawo do dodatkowych urlopów, przerw w pracy),
- z ulg np. podatkowych, komunikacyjnych, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych (abonamentu), na podstawie odrębnych przepisów,
- w zakresie rehabilitacji np. możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej,
- z zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością).
- uzyskania karty parkingowej

Aby otrzymać orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, należy złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (dla osoby do 16 roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności (dla osoby powyżej 16 roku życia);
- zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności (wystawione nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku);

- dokumentację medyczną: badania diagnostyczne, konsultacje specjalistyczne, karty informacyjne z pobyków w szpitalu.

Dokumenty medyczne należy złożyć w oryginałach lub uwierzytelnionych kopiach. Kserokopie dokumentu może również uwierzytelnić (poświadczyć zgodność z oryginałem) pracownik Powiatowego Zespołu, któremu należy okazać do wglądu oryginał. Niezbędne druki (wniosek i zaświadczenie lekarskie) można otrzymać w siedzibie Zespołu lub pobrać ze strony internetowej.

LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ (tzw. biała)

Zespół wystawia legitymację osoby niepełnosprawnej wyłącznie na podstawie ważnego, prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności. Legitymacja zastępuje konieczność noszenia przy sobie oryginału orzeczenia i dokumentu tożsamości w celu potwierdzenia statusu osoby niepełnosprawnej. Okazana legitymacja uprawnia do określonych zniżek przy przejazdach:

- w PKP wyłącznie biała legitymacja,
- natomiast w PKS i MPK kierowca, bądź kontroler może prosić o okazanie legitymacji Polskiego Związku Niewidomych (PZN) (tzw. granatowej).

Wskazane jest więc posiadać przy sobie obie legitymacje.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana składa we właściwym dla jej miejsca zamieszkania powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności. Organem uprawnionym do jej wydania jest starosta. Druk wniosku pobierany jest w miejscu urzędowania zespołu orzekającego

Aby starać się o uzyskanie legitymacji potwierdzającej stopień niepełnosprawności należy, złożyć:

- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w oryginale,
- jedno aktualne zdjęcie (tylko w przypadku osoby powyżej 16 roku życia, legitymacja dziecka jest bez zdjęcia).
- orzeczenie o niepełnosprawności dziecka (w przypadku małoletnich dzieci)
- wniosek o wydanie legitymacji.

TERMIN WAŻNOŚCI ORZECZENIA

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności przyznaje się na stałe, bądź na czas określony:

Okres stały – Przysługuje osobie niepełnosprawnej, u której skład orzekający stwierdzi niepełnosprawność trwałą.

Okres czasowy – Przysługuje osobie niepełnosprawnej, u której skład orzekający stwierdzi niepełnosprawność na określony czas.

Odwołanie od orzeczenia powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności przysługuje do wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, w terminie 14 dni od daty doręczenia. Odwołanie składa się za pośrednictwem zespołu powiatowego, który przekazuje je wraz z aktami do wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności.

Od orzeczenia wydanego przez zespół wojewódzki przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem organu, który wydał orzeczenie tzn. wojewódzkiego zespołu. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Siedziba Zespołu we Wrocławiu:

ul. Strzegomska 6 (parter), codziennie w godzinach od 8.00 do 15.00, pok. nr 9.
Informacja telefoniczna: 71 78 22 360, 71 78 22 362

IV. INNE FORMY POMOCY I WSPARCIA oraz przydatne informacje

1. KARTA PARKINGOWA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Karta parkingowa ułatwia funkcjonowanie w przestrzeni publicznej. Pozwala ona na zatrzymywanie się na specjalnie wyznaczonych miejscach, osobom niepełnosprawnym i placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych.

Gdzie należy umieścić kartę parkingową? Za przednią szybą pojazdu samochodowego, w miejscu widocznym, eksponując jej zabezpieczenia, tak, by możliwe było odczytanie jej numeru i daty ważności.

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia:

- do korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób z niepełnosprawnością (tzw. kopert)
- do niestosowania się do następujących znaków drogowych:

B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach

B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych

B-3a zakaz wjazdu autobusów

B-4 zakaz wjazdu motocykli

B-10 zakaz wjazdu motorowerów

B-35 zakaz postoju

B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste

B-38 zakaz postoju w dni parzyste

B-39 strefa ograniczonego postoju

Od dnia 1 lipca 2014 roku wprowadzone zostały zmiany w dotychczasowych zasadach wydawania kart parkingowych.

Karta parkingowa dla osoby niepełnosprawnej będzie wydawana wyłącznie:

Osobie niepełnosprawnej, zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, mającej znacznie ograniczone możliwości

samodzielnego poruszania się oraz osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Według znowelizowanych przepisów wszystkie osoby, które posiadają orzeczenia o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz orzeczenia o niepełnosprawności, chcąc otrzymać kartę parkingową będą musiały składać wnioski o nowe orzeczenia.

Wskazania dotyczące możliwości uzyskania karty parkingowej:

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym, które w swoich orzeczeniach posiadają symbole 04-O, 05-R oraz 10-N. Zatem, osoby niewidome, zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności, które posiadają orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 r. wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku), zawierające wskazanie do otrzymania karty parkingowej mogą uzyskać ten dokument bez konieczności uzyskiwania nowego orzeczenia.

Natomiast osoby niewidome z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności posiadające orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 roku będą musiały ubiegać się o nowe orzeczenie.

Dotychczas posiadane karty parkingowe posiadane przez niepełnosprawnych przestaną obowiązywać najpóźniej 1 grudnia 2014 roku.

Maksymalnie karta parkingowa będzie mieć ważność przez 5 lat,

Karty parkingowej nie będzie mogła otrzymać osoba niepełnosprawna w stopniu lekkim.

Karta parkingowa dla placówek

Kartę parkingową wydaje się placówce zajmującej się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Kartę parkingową placówce wydaje się na okres 3 lat.

Tryb wydawania karty parkingowej

Organem uprawnionym do wydawania kart parkingowych jest przewodniczący powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Aby uzyskać kartę parkingową osoba zainteresowana powinna złożyć stosowny wniosek do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Osoba niepełnosprawna składa wniosek osobiście z wyjątkiem osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów, osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców i osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie nie pozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd. Wniosek placówki składa osoba upoważniona do jej reprezentowania.

Do wniosku osoby niepełnosprawnej należy dołączyć:

1. jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami;
2. dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej, która wynosi 21 złotych.
3. Składając wniosek o kartę parkingową należy przedstawić do wglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

Jeżeli wszystkie warunki zostaną spełnione, przewodniczący zespołu w terminie 30 dni poinformuje o odbiorze karty.

Ustalono odpłatność za wydanie karty w wysokości 21 zł. Dowód wpłaty należy dołączyć do wniosku o wydanie karty parkingowej,

Wpłat można dokonywać w kasie MOPS we Wrocławiu ul. Strzegomska 6, codziennie od 9.30 do 14.15

Nr konta MOPS: 67 1020 5226 0000 6202 0417 1617

Informacje o nowych zasadach wydawania kart parkingowych oraz wzór wniosku o wydanie kart parkingowej znajdują się na stronie internetowej Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/aktualnosci/art384,nowe-zasady-wydawania-kart-parkingowych.html>

Wnioski o wydanie karty parkingowej można składać:

Siedziba Zespołu:

Wrocław, ul. Strzegomska 6 (parter), pok. nr 9,

codziennie w godzinach od 8.00 do 15.00,

Informacja telefoniczna: 71 78 22 360, 71 78 22 362

2. ROZLICZENIE PODATKOWE ZA 2014 r.

2.1. Odliczenia od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne

Podobnie jak w latach ubiegłych, także i w rozliczeniach za rok 2014 osoby niepełnosprawne mogą odliczyć wydatki związane z niepełnosprawnością. Przepisy w tym zakresie nie uległy zmianie. Z przysługującej ulgi skorzystać może nie tylko osoba niepełnosprawna, ale także podatnik mający taką osobę na utrzymaniu. Poniesione wydatki wykazuje się w PIT/O.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych pozwala odliczyć od dochodu wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, ponoszone w danym roku podatkowym przez podatnika będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne.

Stosowne regulacje znalazły się w art. 26 Ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Katalog wydatków jest dosyć szeroki, niemniej został on numeratywnie określony przez ustawodawcę.

Warunkiem odliczenia wydatków jest posiadanie:

- orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, wg określonych odrębnych przepisów,
- decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową lub rentę socjalną,
- orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia, wydanego na podstawie odrębnych przepisów.

Warunkiem skorzystania z większości ulg rehabilitacyjnych jest posiadanie przez podatnika dokumentów stwierdzających poniesienie wydatków (faktury, rachunki). Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegające odliczeniu od dochodu, a nie od kwoty podatku.

Odliczeniu podlegają wydatki poniesione na:

- 1) adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 2) przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 3) zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- 4) zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- 5) odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- 6) odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- 7) opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nie przekraczającej w roku podatkowym **2.280 zł**,
- 8) utrzymanie przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym **2.280 zł**,
- 9) opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 10) opłacenie honorarium tłumacza języka migowego,
- 11) kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,
- 12) wydatki poniesione na leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą **100 zł**,

jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stałe lub czasowo),

- 13) odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
  - a) osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
  - b) osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi środkami transportu niż wymienione w lit. a),
- 14) używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne – w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty **2.280 zł**,
- 15) odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego, związane z pobytem:
  - a) na turnusie rehabilitacyjnym,
  - b) w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,
  - c) na koloniach i obozach (dla dzieci i młodzieży, które nie ukończyły 25 roku życia)

Finansowanie – dofinansowanie do wydatków, które były częściowo sfinansowane (dofinansowane) ze środków ZFRON, PFRON lub ze środków NFZ, ZFŚS, albo nie zostały nam zwrócone w jakiegokolwiek formie, to odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy.

Małżonkowie niepełnosprawni – każdemu z nich odrębnie przysługuje odliczenie w granicach limitu 2280 zł wydatków na używanie samochodu osobowego na konieczne przejazdy na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne. Ustawodawca nie zastrzegł tu, że limit ten jest łączny dla obojga małżonków.

2.2. Przewodnik osoby niepełnosprawnej (niewidomej)

A. Odliczenia na osobę przewodnika

Na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej od 2011 r. podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, a w szczególności:

- wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika;
- okazać dokument potwierdzający zlecenie i odbycie niezbędnych zabiegów leczniczo-rehabilitacyjnych.

Jaka jest różnica pomiędzy opiekunem osoby niepełnosprawnej, a przewodnikiem dla niewidomego – również, osoby niepełnosprawnej?

Opiekunem osoby niepełnosprawnej musi być osoba, która ukończyła **18 lat**.

Przewodnikiem osoby niewidomej może być osoba, która ukończyła **13 lat**.

B. Pies przewodnik (asystujący).

W przypadku korzystania z odliczenia na psa (nie muszą być one dokumentowane, lecz potwierdzane), w razie kontroli organ podatkowy będzie mógł zażądać:

- certyfikatu wydanego przez uprawnioną instytucję szkolącą, potwierdzającego status psa asystującego.
- faktu posiadania psa przez osobę niepełnosprawną oraz kwalifikacji psa potwierdzonych specjalnym certyfikatem.

Pies asystujący to pies, który towarzyszy osobie niepełnosprawnej, mieszka z nią, wykonuje dla niej specjalne zadania oraz potrafi pomóc swojemu opiekunowi w jego codziennych czynnościach.

Pies pracuje praktycznie 24h na dobę. Zwiększa niezależność i samodzielność osoby niepełnosprawnej. Praca psa asystującego jest niezwykle trudna i odpowiedzialna, decydująca niejednokrotnie o życiu osoby niepełnosprawnej.

Każdy pies jest inaczej tresowany, w zależności od rodzaju niepełnosprawności:

- psy asystujące, to psy dla osób niewidomych, niesłyszących, z epilepsją, z zagrożeniem czasowej utraty przytomności, czasowych zaburzeń sprawności motorycznych.

- psy asystujące – serwisowe, to **psy** dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją ruchową, bardzo słabych fizycznie.

UWAGA: Od 1 stycznia 2008 r., nie ma już podatku od posiadania psów towarzyszących, ale w to miejsce gminy mogą (ale nie muszą) wprowadzić własną stosowną opłatę. Z opłaty zwolnione są m.in. osoby zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, czyli osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zwolnienie z opłaty dotyczy posiadania jednego psa. Dodatkowo, osoby niepełnosprawne są zwolnione z omawianej opłaty, ale tylko w przypadku posiadania psa asystującego, na przykład psa przewodnika. Za jednego psa nie muszą też płacić osoby samotnie gospodarujące w wieku powyżej 65 lat. (Dz. U. z 2006 r., Nr 121, poz. 8144 z późn. zm.)

3. UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE

PRYWATNE UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE.

Dzięki dodatkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu możemy zapewnić sobie szybki dostęp do usług medycznych oraz ich wyższy standard. Swoim zakresem obejmować mogą dostęp do określonych świadczeń np. dostęp do lekarzy (także specjalistów), badań diagnostycznych, wizyt lekarskich, zabiegów ambulatoryjnych, a także leczenia szpitalnego. Istnieją również ubezpieczenia mogące zapewnić zwrot kosztów leczenia lub też gwarantować ustaloną kwotę pieniędzy w momencie wystąpienia choroby.

Dodatkowe, dobrowolne usługi medyczne

Zdecydowana większość towarzystw ubezpieczeniowych ma zawarte umowy ze szpitalami i przychodniami, do których w razie potrzeby możemy pójść i od razu otrzymać potrzebną pomoc. Klienci posiadający **prywatne ubezpieczenia zdrowotne** otrzymają zwrot kosztów leczenia poniesionych na wizyty prywatne oraz pomoc finansową w przypadku pobytu w szpitalu.

UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE W UNII EUROPEJSKIEJ

Polski pacjent ma prawo do tzw. planowego leczenia za granicą, czyli takiego, które nie jest świadczeniem ratującym życie, ale może być wykonane w późniejszym, określonym terminie. Aby pacjent nie płacił za nie z własnej kieszeni, zgodę na pokrycie jego kosztów musi wcześniej wydać prezes NFZ. Jest to możliwe, gdy dane świadczenie w ogóle nie jest wykonywane w Polsce albo, gdy jest ono udzielane w polskich szpitalach, ale czas oczekiwania na nie jest zbyt długi dla konkretnego pacjenta. Szczegółowe procedury załatwiania, takiego leczenia, wymagają kontaktu osobistego w NFZ,

Formularz E 112 jest zaświadczeniem uprawniającym do uzyskania w innym państwie leczenia lub badań diagnostycznych. Jego uzyskanie jest jednoznaczne z wyrażeniem przez prezesa NFZ zgody na przeprowadzenie planowego leczenia za granicą państwa, w którym ma zostać udzielone pacjentowi dane świadczenie medyczne

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ)

Każdy obywatel Unii Europejskiej ma prawo do bezpłatnego leczenia w innym **państwie Unii Europejskiej**, Osobie posiadającej EKUZ, w razie jakiegokolwiek wypadku, choroby, przysługują wszystkie niezbędne z medycznego punktu widzenia świadczenia (również szpitalne), umożliwiające pozostanie tej osobie w tym kraju do planowanej daty powrotu – nie mylić z planowanym leczeniem. To, czy świadczenia są niezbędne, każdorazowo ocenia lekarz, który nas przyjmuje.

Osoby które chcą odbyć urlop za granicą, powinny przed wyjazdem postarać się o uzyskanie **europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego (EKUZ)**. Otrzymać ją mogą osoby ubezpieczone w Narodowym Funduszu Zdrowia, oraz członkowie ich rodzin

Osoby niepełnosprawne i renciści otrzymują kartę na okres ważności świadczenia rentowego, jednak maksymalnie na 5 lat. Ubiegając się o nią należy przedstawić legitymację rencisty, (lub ostatni odcinek renty) oraz decyzję o przyznaniu renty.

Do czego uprawnia Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego?

Karta uprawnia do korzystania z opieki medycznej w innym państwie członkowskim w takim zakresie, który umożliwi kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia. W większości państw europejskich publiczne placówki medyczne

pobierają za leczenie pewne opłaty. Dotyczy to cudzoziemców posiadających EKUZ w takim samym stopniu, jak obywateli danego państwa. Ich pełna lista znajduje się na stronie www.nfz.gov.pl. W takich sytuacjach nawet EKUZ nie zwalnia z poniesienia pewnych kosztów leczenia.

Komercyjne ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków. posiadanie EKUZ, nie gwarantuje osobom poszkodowanym zwrotu takich kosztów jak np. koszty transportu medycznego zarówno w kraju zdarzenia, jak również transportu medycznego, albo transportu zwłok do Polski. Dlatego przed zagranicznym wyjazdem warto dodatkowo ubezpieczyć się i wykupić komercyjne ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków

4. LECZENIE UZDROWISKOWE

Leczenie uzdrowiskowe jest kontynuacją leczenia szpitalnego lub ambulatoryjnego pacjenta. Jego celem jest rehabilitacja, leczenie chorób przewlekłych oraz profilaktyka.

4.1. Zasady uzyskania świadczenia:

Rodzaj i miejsce leczenia uzdrowiskowego określa lekarz specjalista w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej, na podstawie oceny skierowania wystawionego przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, dołączonej karty leczenia szpitalnego i dokumentacji medycznej.

Pacjent kierowany jest do określonego ośrodka, zgodnie z kolejką i profilem choroby zasadniczej, będącej podstawą wystawienia skierowania. Przerwa między pierwszym a następnym wyjazdem do sanatorium uzdrowiskowego w przypadku osób dorosłych nie może wynosić mniej niż 18 miesięcy.

UWAGA: W związku ze skargami jakie kierowali członkowie PZN do Zarządu Głównego, w dniu 28.02.2014 r., Zarząd skierował pismo do Prezesa NFZ, dotyczące otrzymywania przez niewidomych pacjentów decyzji odmownych o skierowaniu do placówek lecznictwa uzdrowiskowego.

W czerwcu b.r. Prezes NFZ przekazał stanowisko centralnych władz Funduszu do Dyrektorów Oddziału Wojewódzkiego NFZ, w oparciu o § 4 pkt 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 stycznia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 14) informujące, iż jednostki chorobowe ICD 10 H53 i H54 nie stanowią przeciwwskazania do leczenia uzdrowiskowego. uzasadniając, iż;

Niewidomi to osoby, które posługują się technikami bezwzrokowymi, wykorzystując pozostałe zmysły i specjalnymi pomocami o charakterze kompensacyjnym,

Niedowidzący to osoby, które pomimo znacznego uszkodzenia wzroku posługują się nim, wspomagając się różnymi pomocami optycznymi i technicznymi

4.2. Jedyne uzdrowisko okulistyczne w Polsce znajduje się w Cieplicach (obecnie dzielnica Jeleniej Góry)

Pobyt w tym uzdrowisku przysługujące tylko osobom z następującymi schorzeniami oczu:

- podrażnienia gałki ocznej po zabiegach operacyjnych
- stany po operacjach przeciw jaskrowych i usunięcia zaćmy
- pozapalne zmiany rogówki
- zespół suchego oka

Przeładowarka skierowań na leczenie uzdrowiskowe NFZ została przygotowana w celu ułatwienia dostępu kuracjom do informacji. Wprowadzając swój numer skierowania można dowiedzieć się natychmiast orientacyjnie, ile osób, oczekujących jest przed nami. Okres oczekiwania zmniejszył się ponieważ przyznano więcej środków.

5. OPŁATA KLIMATYCZNA

Na podstawie: Ustawa o opłatach lokalnych z dnia 12.01.1991 Dz.U. z 1991 r., nr 9, poz. 31 i aktualizacji w: Dz.U. z 2011 r., nr 232, poz. 137:

Opłata klimatyczna – to potoczna nazwa podatku za „powietrze”, gdy przebywamy w miejscowości atrakcyjnej klimatycznie i turystycznie. Rada gminy danej miejscowości określa zasady poboru i wysokości stawek opłat w drodze uchwały. Podatek jest źródłem dochodu gminy. Wysokość stawek nie może jednak przekroczyć górnej granicy przewidzianej w ustawie.

Występują dwa warianty w/w opłat: miejscowa lub uzdrowiskowa

Opłata miejscowa – dotyczy obszaru posiadającego korzystne właściwości klimatyczne, walory krajobrazowe oraz warunki umożliwiające pobyt osób

w tych celach (turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych) – cytata za ustawą. Rząd określa minimalne kryteria jakie gminy muszą spełniać by taką opłatę pobierać.

Opłata uzdrowiskowa – dotyczy obszarów, które oficjalnie (zgodnie z ustawą) zostały uznane za uzdrowisko.

W żadnej z gmin nie pobiera się opłaty od:

- osób przebywających w szpitalach,
- osób niewidomych i ich przewodników,
- podatników podatku od nieruchomości z tytułu posiadania domów letniskowych położonych w miejscowości, w której pobiera się opłatę miejscową albo uzdrowiskową,
- zorganizowanych grup dzieci i młodzieży szkolnej.

Stawki opłaty klimatycznej w 2014 roku (których gmina nie może przekroczyć) wynoszą:

- 2,19 zł – opłata miejscowa;
- 4,30 zł – opłata uzdrowiskowa;
- 3,11 zł – opłata miejscowa w miejscowościach posiadających status obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Wysokość stawek opłaty klimatycznej określana jest rok rocznie przez Ministra Finansów.

6. PRZESYŁKI DLA OCIEMNIAŁYCH

Przez niewidomych i ociemniałych rozumie się osoby legitymujące się orzeczeniem właściwego organu orzekającego o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z tytułu uszkodzenia narządu wzroku.

Pod określeniem przesyłki dla ociemniałych rozumie się:

„przesyłkę o masie do 7000 g, zawierającą korespondencję lub druki, w których informacja jest utrwalona pismem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez niewidomych lub ociemniałych, nadaną w sposób umożliwiający sprawdzenie zawartości”.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami zwolnione z opłat są przesyłki dla ociemniałych nadane przez:

1. osobę niewidomą lub ociemniałą i adresowane do biblioteki lub organizacji osób niewidomych lub ociemniałych bądź do organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych;
2. bibliotekę, organizację osób niewidomych lub ociemniałych bądź organizację, której celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych i adresowane do osoby niewidomej lub ociemniałej;
3. osobę niewidomą lub ociemniałą bądź skierowane do tej osoby zawierające wyłącznie informacje utrwalone pismem wypukłym.

Zwolnienie dotyczy opłaty pocztowej za: przyjęcie, przemieszczenie i doręczenie przesyłki nie będącej przesyłką najszybszej kategorii, tego rodzaju i tej samej masy ustalonej w obowiązującym cenniku powszechnych usług pocztowych operatora publicznego. Zwolnienie to nie obejmuje opłaty za potwierdzenie odbioru przesyłki rejestrowanej.

Prawo do bezpłatnych przesyłek w druku wypukłym, a także innych nośników dostępnych dla niewidomych, dotyczy tylko przesyłek pomiędzy niewidomymi a bibliotekami, organizacjami osób niewidomych lub organizacjami działającymi na rzecz niewidomych.

Wykaz instytucji, które mogą wysyłać bezpłatnie przesyłki dla niewidomych i ociemniałych albo, do których niewidomi mogą bezpłatnie wysyłać przesyłki został określony w rozporządzeniu Ministra Pracy i Ministra Kultury.

Według Prawa Poczтового przesyłka dla ociemniałych powinna być oznaczona na stronie adresowej nalepką (znak graficzny: człowiek z białą laską, koloru białego na czarnym tle; wymiary znaku: 52x65 mm), dostępną w urzędzie pocztowym, oraz informacją identyfikującą nadawcę.

Operator świadczący powszechne usługi pocztowe zapewnia osobom niepełnosprawnym dostęp do powszechnych usług pocztowych poprzez:

1. Doręczanie osobom niewidomym zaliczonym do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności – na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat – przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem

oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce operatora.

2. Przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki nie będącej przesyłką rejestrowaną.

Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2013 roku w sprawie wykazu bibliotek, organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1120, ze zm.),
- Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (Dz. U. z 2012 r. poz. 1529, ze zm.), art. 26, 62,
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 29 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego (Dz.U. z 2013 r., poz. 545).

7. NIEKTÓRE ULGI PRZYSŁUGUJĄCE OSOBOM NIEWIDOMYM I SŁABOWIDZĄCYM

STOPIEŃ NIEPEŁNO-SPRAWNOŚCI	UPRAWNIENIA	PODSTAWA PRAWNA
ZNACZNY I UMIARKOWANY	Bezpłatny przejazd środkami komunikacji miejskiej we Wrocławiu. W innych miejscowościach na podstawie decyzji lokalnych organów samorządu terytorialnego w sprawie ulg w komunikacji miejskiej.	MPK we Wrocławiu, Uchwała Rady Miejskiej W-wia Nr 8/275/99 z dn. 23.04.1999r. z późn. zm.
ZNACZNY I UMIARKOWANY	Zwolnienie z abonamentu radiowo-telewizyjnego	Dz.U. Nr 85 poz. 728 z 2005 r. z późn zm.
ZNACZNY I UMIARKOWANY	Zwolnienie od opłat za przesyłki pocztowe z drukami i innymi nośnikami informacji dla ociemniałych	Dz.U. Nr 130 poz. 1188 z 2003r.
ZNACZNY UMIARKOWANY	Ulgi do odliczenia od dochodu z tytułu poniesienia wydatków na cele rehabilitacyjne + ulga prorodzinna.	Dz.U. Nr 35 z 1995r.
ZNACZNY	50% ulga w opłacie za miesięczny abonament telefoniczny (także w telefonii komórkowej) oraz dofinansowanie do instalacji telefonu	Wew. przepisy operator. telefonii stacjonarnej i komórkowej
ZNACZNY I UMIARKOWANY	Zwolnienie z tzw. „opłaty klimatycznej”	Dz.U.Nr 9, poz.84 z 2002 r.
ZNACZNY I UMIARKOWANY	Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego	Prowadzenie przez PCPR na podstawie odrębnych przepisów

8. KOMUNIKACJA MIEJSKA

We Wrocławiu:

Osoby posiadające legitymację z oznaczeniem 0-4 mają uprawnienia do bezpłatnego przejazdu środkami komunikacji miejskiej

W Warszawie:

Uchwała Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 23 maja 2013 r., (nr LVI/1584/2013), określiła; nowe zasady korzystania z ulgowych przejazdów środkami lokalnego transportu zbiorowego.

Paragraf 1 załącznika do uchwały zawiera wykaz grup uprawnionych do bezpłatnych przejazdów środkami lokalnego transportu zbiorowego w stolicy.

Zgodnie z par. 1 ust 9 załącznika do uchwały do bezpłatnego korzystania z komunikacji miejskiej uprawnione są osoby z orzeczoną znaczną lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności z powodu choroby narządu wzroku, na podstawie orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność lub legitymacji osoby niepełnosprawnej. Prawo do darmowych przejazdów przysługuje również przewodnikowi osoby niewidomej.

W innych miejscowościach:

Uprawnienia do darmowych przejazdów i honorowanych dokumentów (legitymacji) regulowane są na podstawie decyzji lokalnych organów samorządu.

9. ULGI W PKP I PKS (od 01.01.2011 r.)

Źródło: Ustawa z dnia 26.11.2010r. o zmianach ustawy o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego z dn. 20.06.1992 r.– Dz. U. z dn. 17.12. 2010 r., nr 238, poz. 1578

PODRÓŻNY	WYSOKOŚĆ ULGI W PKP (Dotyczy tylko II klasy)	WYSOKOŚĆ ULGI W PKS
STOPIEŃ ZNACZNY	93 % w pociągach osob. 51 % w pozostałych rodzajach pociągów	93 % w autobusach zwykł. 51 % w pozostałych rodzajach autobusów
STOPIEŃ UMIARKOWANY	37 %	37 %
PRZEWODNIK	95 %	95 %
Dzieci i młodzież Niepełnosprawne	78 % Na określonej trasie przejazdu*	78 % Na określonej trasie przejazdu
1 rodzic lub opiekun dziecka	78 %	78 %
Dzieci do lat 4	100 % Bez samodzielnego miejsca siedzenia	100 % Bez samodzielnego miejsca siedzenia

* **Uprawnienie to dotyczy wyłącznie przejazdu z miejsca zamieszkania lub z miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny i z powrotem.**

UWAGA: W przejazdach: PKP obowiązuje najczęściej legitymacja tzw. biała mówiąca wyłącznie o stopniu niepełnosprawności. Podobnie jest w komunikacji PKS i MPK, jednak kierowca, bądź kontroler, może zażyczyć sobie legitymacji Polskiego Związku Niewidomych (granatową). Wskazane jest, wozić przy sobie dwie legitymacje.

10. UŁATWIENIA W PODRÓŻY

10.1. Zgodnie z art. 19 ust. 2 Rozporządzenia (WE) nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2007 r. osoby niepełnosprawne i o ograniczonej sprawności ruchowej są uprawnione do kupowania biletów bez dodatkowych opłat

10.2. Informacja o pomocy w podróży dla osób z niepełnosprawnością

Pomoc w podróży ze strony przewoźnika

Zgodnie z art. 3 pkt 15 tego rozporządzenia osoba niepełnosprawna wymaga specjalnej uwagi oraz dostosowania usług dostępnych dla wszystkich pasażerów do szczególnych potrzeb takiej osoby.

Spółka PKP SA. oferuje pomoc osobom niepełnosprawnym i o ograniczonej sprawności ruchowej. Zgłoszenia przyjmowane są pod całodobowym numerem telefonu **22 474 13 13** lub adresem e-mail: cbdk@pkp.pl.

(dotyczy dworców: Olsztyn Gł., Gorzów Wlkp., Ostrów Wlkp., Bydgoszcz Gł., Gdańsk, Gdynia Gł., Malbork, Elbląg, Katowice, Częstochowa Osobowa, Bielsko-Biała, Kraków Gł., Kielce, Poznań Gł., Warszawa Wileńska, Warszawa Centralna, Warszawa Śródmieście, Warszawa Wschodnia, Białystok, Lublin, Łódź Kaliska, Radom, Wrocław Gł.)

Na stacjach, na których obecny jest personel, osobom niepełnosprawnym zapewniana jest nieodpłatnie pomoc w zakresie wsiadania i wysiadania z pociągu lub przesiadania się do pociągu skomunikowanego. Aby zagwarantować pomoc, o potrzebie jej udzielenia należy poinformować przewoźnika co najmniej na **48 godzin przed rozpoczęciem podróży.**

Pomoc na dworcach świadczona jest przez pracowników ochrony dworca.

Podczas zgłaszania przejazdu osoby niepełnosprawnej należy podać:

- datę podróży,

- relację (stacja wyjazdu, stacja przyjazdu, stacja przesiadania się) z określeniem, na jakiej stacji potrzebna jest pomoc,
- godzinę odjazdu/przyjazdu,
- imię i nazwisko podróżnego oraz telefon kontaktowy,
- nr wagonu i nr miejsca (w przypadku pociągu/wagonu z rezerwacją miejsc),
- rodzaj niepełnosprawności (czy podróżny korzysta z wózka),
- czy podróż odbywa się z osobą towarzyszącą/opiekunem; psem przewodnikiem/asystującym,
- jaki bagaż podróżny zabiera ze sobą,
- dodatkowe informacje (np. miejsce spotkania).

10.3. Zakup biletu w pociągu.

Osoby niepełnosprawne nie muszą zgłaszać obsłudze pociągu braku ważnego biletu na przejazd. Mogą one kupować bilety podczas kontroli biletów w pociągu i nie jest pobierana z tego tytułu opłata za wydanie biletu.

Dotyczy to tylko osób:

- o widocznej niepełnosprawności ruchowej, odbywających przejazd z osobą towarzyszącą lub bez,
- niewidomych, podróżujących bez przewodnika lub z psem przewodnikiem,
- osób, które ukończyły 70 lat,

11. PORT LOTNICZY WROCŁAW

Rozporządzenie UE z dnia 26 lipca 2008 r. dotyczy obsługi naziemnej osób niepełnosprawnych podróżujących drogą lotniczą.

Stwierdza ono, że osoby niepełnosprawne korzystające z usług lotniska są uprawnione do korzystania ze specjalnej asysty na terenie lotniska oraz podczas podróży samolotem, a obsługa lotniska i linii lotniczej ma obowiązek zapewnienia bezpłatnej pomocy i stworzenia odpowiednich warunków do podróży.

ASYSTA NA TERENIE LOTNISKA I PODCZAS LOTU

Wszystkie osoby pracujące na terenie Portu Lotniczego im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu, mające kontakt z pasażerami niepełnosprawnymi, zostały specjalnie przeszkolone. Kierownicy działów obsługi pasażerskiej posiadają zaświadczenia o przebyciu szkoleń prowadzonych przez przedstawicieli Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych.

Dzięki konsultacjom ze środowiskiem osób niepełnosprawnych i wielu działaniom Port Lotniczy Wrocław jest modelowo przystosowany do ich obsługi. Posiada 19 miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych, ponadto dwa tuż przy wejściu do portu lotniczego, dziewięć paneli przywoławczych SOS, znajdujących się na przystanku autobusowym, przy parkingach, przy hali odlotów i przylotów (z przyciskami na dwóch poziomach wysokości) dzięki którym można wezwać asystę.

Znajduje się tu także 13 stacji intercomowych do wzywania pomocy. Wydzielone zostało także stanowisko odpraw biletowo-bagażowej, z obniżonym blatem oraz biuro bagażu zagubionego. Funkcjonuje też punkt obsługi pasażera niepełnosprawnego.

Poza windami i wieloma innymi udogodnieniami Port posiada specjalistyczny sprzęt – wózki pokładowe o różnej szerokości i ambulift (specjalna ciężarówka, dzięki której osoba niepełnosprawna może dostać się na pokład samolotu).

Zamawianie asysty – stosownej dokonuje się przy kupnie biletu. Jeżeli kupujemy bilet przez internet, dokonujemy rezerwacji asysty na stronie przewoźnika, wypełniając formularz i wysyłając najpóźniej: **48 godzin przed planowaną godziną odlotu**. Formularz rezerwacyjny pozwoli poznać obsłudze potrzeby osoby niepełnosprawnej oraz zapewnić właściwą niezbędną pomoc. Dane osobowe uzyskane z formularza są chronione zgodnie z ustawą.

Osoby niesłyszące – dla nich został przygotowany specjalny numer sms, pod którym można uzyskać informacje na temat udzielanej przez obsługę asysty. SMS na nr: 609 744 700

Pies przewodnik musi posiadać: micro-chip, paszport, książeczkę zdrowia z ważnym szczepieniem przeciw wściekliznie. Ponadto w różnych krajach mogą być wymagane dodatkowe szczepienia.

Bezpłatny przejazd przewodnika – osoby niewidomej w komunikacji międzynarodowej w Europie, pod warunkiem wykupienia w Polsce biletów w obie strony (ulga nie stosowana przez wszystkich przewoźników).

Port Lotniczy Wrocław S.A.

54-530 Wrocław, ul. Graniczna 190, tel. 71 35 81 100

Dział obsługi pasażerskiej: 71 358 14 19

12. ASYSTENT OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Świadczenie tego typu usług jest odpowiedzią na potrzeby niepełnosprawnych mieszkańców Wrocławia, ich rodzin i opiekunów. Powstało z inicjatywy Gminy Wrocław. Realizowane jest przez Fundację „Spokojna Jesień” w terminie 02.05.2014 – 31.12.2014.

Działalność Fundacji skupia się na:

1. opiece domowej nad osobami starszymi i chorymi (dzienna i całodobowa),
2. opieka nad osobami niepełnosprawnymi,

Odbiorcami jej usług są osoby niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności i pełnoletnie.

Asystent osoby niepełnosprawnej może pomóc:

- w dojazdach w wybrane miejsca: praca, rehabilitacja, basen, szkoła lub uczelnię;
- poznać Wrocław: odwiedzić muzeum, wystawę, teatr, kino, wybrać się na spacer;
- spotkać się z ludźmi, znajomymi, przyjaciółmi, dobrze się bawić;
- sprostać codziennym obowiązkom: sprawom urzędowym, zrobić zakupy, iść na pocztę, do lekarza;
- nawiązać kontakt i współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami wsparcia osób niepełnosprawnych.

Asystenci są przydzielane osobom niepełnosprawnym, które chcą być aktywne. W promowanej idei pracy Asystent nie będzie wyręczał osób niepełnosprawnych, a jedynie będzie pomagał im w osiągnięciu samodzielności i niezależności. Asystenci kompensują mniejszą sprawność, zastępują dobry wzrok, funkcje poznawcze lub prowadzą wózek.

W zależności od preferencji i potrzeb klienta Program jest pomocą stałą lub doraźną. Dokładamy wszelkich starań, by pomagać również w sytuacjach awaryjnych i nagłych.

Usługi realizowane są 6 dni w tygodniu od poniedziałku do soboty w godzinach: od 8.00 do 21.00.

Jak często można korzystać z pomocy? Jedno środowisko (rodzina) może korzystać z pomocy Programu do trzech razy w tygodniu w podstawowym czasie usługi do 3 godz.

Opłata za usługę pobierana jest przez Asystenta z góry za pokwitowaniem KP i wynosi ona za 1 godzinę – 1 złoty, za każdą kolejną 2 złote.

Kontakt z Fundacją:

Telefoniczny:

w godzinach od 12.00 do 17.00
tel. 71 78 67 068 (poniedziałki, środy i piątki),

Osobisty:

50-453 Wrocław, ul. Hercena 13,
w godzinach od 9.00 do 21.00
tel. 530 371 901, wszelkich niezbędnych informacji udzieli Koordynator Programu.

Elektroniczny:

MAILOWO: koordynator13@interia.pl
Adres poczty elektronicznej jest chroniony przed robotami spamującymi.
W przeglądarce musi być włączona obsługa JavaScript, żeby go zobaczyć.
Biuro czynne w poniedziałek, środę i piątek w godzinach od 12.00 do 17:00.

13. WROCŁAWSKI TELEFON ZAUFANIA

Osoby w kryzysie, poszukujące wsparcia psychologicznego mogą dzwonić pod numer Wrocławskiego Telefonu Zaufania: **71 776 62 08**.

14. WROCŁAWSKI PUNKT INFORMACYJNY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Wrocław, ul. Psie Budy 14/15 1a, wejście od ul. Kazimierza Wielkiego.

Czynny od poniedziałku do piątku 10.00-18.00

Kontakt: poradnictwo@promykslonca.pl

tel. 695 695 634.

Wszelkie informacje i porady udzielane są bezpłatnie.

15. PASZPORT

Obecnie, zgodnie z §3.1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 2010^[1] w Polsce obowiązują ściśle określone przepisy (zgodne z dyrektywami UE) co do wyglądu zdjęcia paszportowego. Zdjęcia te określane są (podobnie jak nowy wzór paszportów), jako „biometryczne”, czyli mające pozwolić na identyfikację osoby po stałych cechach biometrycznych twarzy.

Opłaty za paszport:

- za dziecko do 13 roku życia opłata wynosi 30,- zł,
- za małoletnią osobę między 13. i 18. rokiem życia, 30,- zł (pełna opłata 60,- zł, bez legitymacji szkolnej),
- osoby dorosłe płacą 140,- zł,
- **ulga dla osoby niepełnosprawnej 50% – opłata 70,- zł,**
- całkowicie zwolnione z opłaty są osoby po 70. roku życia.

Paszport tymczasowy w sytuacjach uzasadnionych. Różnicą jest szybkość wydania dokumentu – zwykle nie dłużej niż kilka dni. Według przepisów czas ten nie powinien przekroczyć 14 dni od daty złożenia wniosku ale bez tzw. biometrii, czyli zapisu odcisków palców.

Paszporty biometryczne, wprowadzono w Polsce w 2009 roku. W krajach UE obowiązują normy dotyczące zabezpieczeń dokumentów podróжных. Zapis odcisków palców utrudnia fałszowanie dokumentów oraz kradzież tożsamości.

Paszporty te, nie zawierają też fizycznego, graficznego odwzorowania odcisków palców – zapis odcisków przechowywany jest w paszporcie w formie elektronicznej.

Odbiór paszportu – w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku. Termin ważności paszportu dla osoby pełnoletniej wynosi 10 lat.

Informacja paszportowa:

Dolnośląski Urząd Wojewódzki, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców,
Oddział ds. Paszportów: 50-153 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1

Informacja paszportowa: tel. 71 340 61 45, (71 340 66 02)

e-mail: info@duw.pl

infolinia paszportowa: (71) 340 – 60 – 58

16. DOWÓD OSOBISTY

Ważność dowodu:

- zgodnie z informacją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, dowód osobisty, wydany osobie, która nie ukończyła 5 roku życia jest ważny przez 5 lat,
- dla pozostałych osób wydany dowód osobisty jest ważny 10 lat.

Dowód osobisty, które stracił ważność powinien zostać wymieniony na nowy, Wyrobienie dowodu trwa do 30 dni.

Do wyrobienia dowodu niezbędny jest:

- wypełniony wniosek (do pobrania w Urzędzie Miasta albo na stronie www.wroclaw.pl,
- należy także załączyć dwie aktualne fotografie, odpis skrócony aktu urodzenia albo odpis skrócony aktu małżeństwa i złożyć w urzędzie bez uiszczania opłaty.

Po 1. stycznia 2015 roku dowody osobiste będą zawierały datę ważności oraz inny zestaw informacji, o posiadaczu. Nową informacją będzie określenie obywatelstwa. Natomiast na dokumencie nie będzie już adresu miejsca zameldowania. Jest to związane ze zniesieniem obowiązku meldunkowego, które nastąpi z dniem 1 stycznia 2016 roku.

Dowody osobiste wydane przed terminem 1 stycznia 2015 zachowują swoją ważność (do upływu terminu, na jaki zostały wydane). Ważność zachowają, także dokumenty wydane bezterminowo.

Nie ma konieczności wymiany posiadanych dowodów. W ustawie mowa jest o dowodach tożsamości, które utraciły ważność i powinny być wymienione. Wprowadzane zmiany dotyczyć będą jedynie nowo wydawanych dokumentów.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz.U. 2010 nr 167 poz. 1131). Dowód osobistym jest dokumentem uprawniającym do przekraczania granic państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego uznających ten dokument za wystarczający do przekraczania ich granic.

Centrum Obsługi Mieszkańców Urzędu Miejskiego
telefon ogólny: 71 77 77 777

- Centrum Obsługi Mieszkańca I (COM), ul. G. Zapolskiej 4,
tel.: 71 777 91 47
- Centrum Obsługi Mieszkańca II, pl. Nowy Targ 1-8,
tel.: 71 777 91 46
- Centrum Obsługi Mieszkańca IV, ul. Kromera 44,
tel.: 71 77 77 777

17. BANKOMATY dla osób niewidomych

Jest usługa aktywna tylko dla kart BZWBK, jednakże od października b.r. ma zostać rozszerzona dla wszystkich kart.

Czym różni się on od standardowych bankomatów ?

Na klawiszach funkcyjnych przy monitorze bankomatu oraz w miejscach odbioru banknotów, potwierdzenia i karty płatniczej znajdują się napisy pismem Braille'a.

Istnieje także możliwość podłączenia do bankomatu słuchawek. Po wetknięciu słuchawek do gniazda monitor wygasza się, a korzystający z niego klient słyszy odpowiednie komunikaty głosowe. Dzięki temu osoby postronne nie mogą śledzić przebiegu transakcji. Kiedy słuchawki nie są używane, bankomat działa standardowo i jest dostępny dla wszystkich klientów.

18. KINO Z AUDIO DESKRYPCJĄ

Bezpłatna projekcja filmów z audiodeskrypcją, realizowana dla niewidomych i niedowidzących

Audiodeskrypcja, to metoda oparta na opisie słownym, który wyjaśnia to, czego osoba niewidoma nie może zobaczyć. Niewidomi i niedowidzący otrzymują zestawy słuchawkowe, dzięki którym dociera do nich głos lektora, opisującego obrazy i treści wizualne. Lektor jest zazwyczaj autorem skryptu, który zostaje wcześniej opracowany tak, by opis dzieła przebiegał sprawnie i nie zakłócał odbioru. Audiodeskrypcja może wzbogacać i ułatwiać odbiór filmów, spektakli teatralnych, wystaw, zawodów sportowych.

Centrum Kultury Wrocław-Zachód (CKWZ), jako pierwsza instytucja kultury we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku, rozpoczęła działania umożliwiające udział w przedstawieniach teatralnych i projekcjach filmowych z audiodeskrypcją, a także spotkania z twórcami. Prace w tym zakresie rozpoczęto w 2011 roku. w ramach projektu „Wykluczeni z kultury”, „Islandia i Polska przeciw wykluczeniu z kultury”, (wzięło w nim udział ponad 5 tysięcy osób). Projekcje filmów z audiodeskrypcją odbywają się regularnie.

ADRES: Siedziba Centrum Kultury Wrocław-Zachód – Wrocław, ul. Chociebuska 4-6 (Nowy Dwór).

Więcej informacji można uzyskać na stronie:

<http://ckwz.art.pl/>

oraz pod nr tel. 71 353 96 94

20. MINIATURY

Wrocław, to pierwsze miasto w Polsce, w którym powstały miniatury różnych, znaczących obiektów.

W 2005 r. zapoczątkowano we Wrocławiu projekt Wrocławskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych pod nazwą „Zobaczyć przez dotyk – Wrocław w miniaturze”, który miał na celu umożliwić osobom niewidzącym zapoznanie się z najważniejszymi atrakcjami miasta. Projekt wsparły władze miasta oraz firma ING Real Estate Development. Makiety obiektów, 100 razy mniejsze od oryginału, wykonane są z brązu, Na ich postumentach umieszczono informacje z tekstami w języku Braille’a.

Do dziś ustawiono miniatury następujących budowli:

- Ratusz – w czerwcu 2008 r.,
- Katedra pw. św. Jana Chrzciciela – we wrześniu 2009 r.,
- Opera Wrocławska – w grudniu 2010 r.,
- Kościół Garnizonowy pw. św. Elżbiety – w marcu 2011 r.,
- Dworzec Główny i Hala Ludowa – w maju 2014 r.,
- Stadion Miejski – 2014 r.

Miniatura Stadionu wyposażona jest w specjalny komentarz, do wysłuchania którego wystarczy radio w telefonie i słuchawki. Audiodeskrypcja dostępna jest na częstotliwości 94,5 FM.

21. PRZEWODNIK PO WROCŁAWIU DLA OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH

„Dotknij Wrocławia – przewodnik turystyczny po Starówce we Wrocławiu dla osób niewidomych i niedowidzących” – **to publikacja wydana przez miasto Wrocław. Pierwszy tego typu przewodnik w Polsce na zlecenie Urzędu Miasta przygotowała Fundacja „Szansa dla niewidomych”.**

Każdy z dwóch tomów ma ok. 70 stron i oprócz tekstu zawiera mapę Polski, woj. dolnośląskiego oraz Wrocławia. Przewodnik ma formę brajlowską, powiększony druk i wersję audio. Przewodnik ilustruje przy pomocy wypukłych grafik i rycin wygląd najważniejszych obiektów, rozmieszczenie poszczególnych ulic, dzięki czemu niewidomy sam może dowiedzieć się, gdzie powinien pójść, jak prowadzą ulice i jak wyglądają wybrane zabytki.

22. AQUAPARK – Wrocławski Park Wodny

Atrakcje Parku Wodnego:

- Basen z falami (temperatura 30°C, głębokość 0-200 cm)
- Leniwa rzeka (temperatura 32°C, głębokość 70 cm)
- Strefa dla dzieci z basenem (temp. 35°C, głębokość do 50 cm) i brodzikiem (temp. 35 °C, głębokość 15 cm), okrętem pirackim i armatkami wodnymi

- Cztery jacuzzi (temperatura 35°C, głębokość 90 cm)
- Zewnętrzny basen solankowy (temperatura 32°C, głębokość 135 cm)
- Zewnętrzny basen rekreacyjny (temperatura 32°C, głębokość 135 cm)
- Basen pływacki (temperatura 28,5 °C, głębokość od 180cm do 200 cm oraz jeden tor o głębokości 90cm)
- Zjeżdżalnie.

Odpłatność:

30,- zł, z opiekunem za 3 godziny (wyłącznie w dni powszednie).

Wymagane posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Adres:

Wrocławski Park Wodny S.A.,

50-558 Wrocław, ul. Borowska 99

Telefon: 71 77 11 511

email: dzial.sprzedazy@aquapark.wroc.pl

23. ZERO BARIER W MUZEACH

W Polsce jest 4,7 mln osób niepełnosprawnych, co stanowi 12,2 proc. ludności kraju. Niestety udział tych osób w odbiorze oferty muzealnej jest poważnie utrudniony. Tylko 1/3 polskich muzeów jest przygotowana na przyjęcie gości poruszających się na wózkach inwalidzkich, a jedynie 11% muzeów ma obiekty przystosowane do zwiedzania przez osoby niewidome i słabowidzące. Aby sytuacja ta uległa poprawie, należy przekonywać muzealników, że dostosowanie instytucji lub chociaż części zbiorów wcale nie jest takie trudne i może przynieść wiele korzyści.

To właśnie miała na celu ogólnopolska konferencja „Zero barier – muzea dla niepełnosprawnych”, która odbyła się 13 marca br. w Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie. Spotkanie zorganizowane zostało przez Fundację Zero Barrier, pod patronatem Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM-UNESCO.

V. PODSTAWOWY WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH (W TYM NIEWIDOMYCH)

POLSKI ZWIĄZEK NIEWIDOMYCH:

1. Zarząd Główny Polskiego Związek Niewidomych
2. ul. Konwiktorska 7, 00-216 Warszawa
3. Krajowe Centrum Kultury PZN w Kielcach.
4. ul. Ściegiennego 6, 25-033 Kielce
5. Biblioteka Centralna PZN
6. ul. Konwiktorska 7, 00-216 Warszawa
7. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Słupsku, Toruniu, Włocławku i Zakład
8. Aktywności Zawodowej w Olsztynie
9. Ośrodki rehabilitacyjno-wypoczynkowe i rehabilitacyjno-szkoleniowe PZN w Bydgoszczy, Ciechocinku, Muszynie, Olsztynie i Ustroniu Morskim.
10. Domy Pomocy Społecznej PZN w Chorzowie, Kielcach i Olsztynie.

SPECJALISTYCZNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY DLA DZIECI NIEWIDOMYCH we Wrocławiu

ul. Kamiennogórska 16, 54-034 Wrocław

- wczesna rewalidacja dla dzieci małych
- szkoła podstawowa
- gimnazjum
- szkoły ponad gimnazjalne:
  - liceum ogólnokształcące . . . . . 3 lata
  - technikum (technik masażysta) . . . . . 4 lata
  - zasadnicza szkoła zawodowa:
    - rękodzielnik wyrobów włókienniczych.. . . 3 lata
    - kucharz małej gastronomii . . . . . 2 lata
  - szkoła policealna:
    - technik masażysta . . . . . 2 lata

INSTYTUCJE PUBLICZNE:

1. Dolnośląski Urząd Wojewódzki – 50-440 Wrocław, |
pl. Powstańców Warszawy 1
2. Dolnośląski Urząd Marszałkowski – 50-440 Wrocław,
ul. Wybrzeże Słowackiego 12-14
3. Starostwa Powiatowe we Wrocławiu – 50-440 Wrocław, ul. T. Kościuszki 131
tel./fax: 71 722 17 00, tel./fax 71 344 36 41 49
e-mail: starostwo@powiatwroclawski.pl
www: www.powiatwroclawski.pl
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – 50-440 Wrocław, ul. Kościuszki 131
tel.: 71 72 21 860, fax 71 72 21 869
email: pcpr@pcpr.wroclaw.pl
5. Urząd Miasta Wrocławia – 50-141 Wrocław, pl. Nowy Targ 1-8

6. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego – 50-411 Wrocław, ul. Wybrzeże Juliusza Słowackiego 12-14
tel.: 71 776 90 53,
email: umwd@dolnyslask.pl, www.umwd.dolnyslask.pl
7. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (oddział dolnośląski) – 53-661 Wrocław, ul. Szewska 6/7,
8. Miejski Ośrodek Zatrudniania i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – 50-032 Wrocław, ul. G. Zapolskiej 4

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE I INNE:

1. Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych
50-073 Wrocław, ul. Św. Antoniego
2. Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych
58-500 Jelenia Góra, ul. Grabowskiego 7
3. Klub Inteligencji Niewidomej RP we Wrocławiu
50-244 Wrocław, pl. Św. Macieja 2/1
4. Dolnośląskie Stowarzyszenie na rzecz Upowszechniania Kultury i Sztuki Osób Niepełnosprawnych „Widnokrąg”
53-317 Wrocław, ul. Powstańców Śląskich 141 lok. 8
5. Wrocławskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niewidomych
54-034 Wrocław, ul. Kamiennogórska 16
6. Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomych
01-441 Warszawa, ul. Deotymy 41, tel 22 635 69 70 www.tpg.org.pl
7. Stowarzyszenie „Twoje Nowe Możliwości”
53-442 Wrocław, ul. Spiżowa 19/5C, tel. 71 734 57 73,
email: biuro@tnm.org.pl
8. Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem, Oddział TWK we Wrocławiu
50-301 Wrocław, ul. Jedności Narodowej 121, tel. (71) 322 84 44,
email: twk@twkwroclaw.pl
9. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących „CROSS”,
Warszawa, ul. Konwiktorska 9, tel. 22 635 57 94

10. Zakłady pracy chronionej i spółdzielnie inwalidów:

- Dolnośląska Spółdzielnia Niewidomych „DOLSIN” – Wrocław Leśnica
- Bierutowska Spółdzielnia Niewidomych „BIERSIN” – Bierutów.

11. Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/>

12. Centrum Informacyjne dla Osób Niepełnosprawnych przy Stowarzyszeniu Przyjaciół Integracja **<http://www.niepelnosprawni.pl/>**

13. Fundacja Aktywizacji zawodowej FAZON.

Fundacja Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „FAZON” powstała w 2004 roku. Głównym celem Fundacji jest wspieranie i promocja różnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych, ich aktywizacja zawodowa i społeczna. Punkty Zatrudnienia Wspomaganego Osób Niepełnosprawnych funkcjonują w największych miastach Polski, w tym we Wrocławiu.

Trenerzy pracy i doradcy zawodowi pomagają zaplanować rozwój zawodowy uwzględniając predyspozycje danej osoby i rodzaj jej niepełnosprawności, pozyskują oferty pracy i pomagają osobom z niepełnosprawnością w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia.

Osoby objęte wsparciem mogą liczyć na pomoc Trenera w stworzeniu dokumentów aplikacyjnych, wyszukaniu odpowiednich ofert pracy, przygotowaniu do rozmowy oraz przejściu kolejnych etapów procesu rekrutacji i wsparcie w przystosowaniu się w nowym miejscu pracy.

Założycielem „FAZON” jest Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych. POPON jest największym związkiem pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Od momentu powstania tj. od 1995 roku, bierze aktywny udział w procesie budowania korzystnych rozwiązań prawnych zarówno dla pracodawców, jak i pracowników. POPON oferuje pomoc przy interpretacji przepisów, doradza w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie ze środków krajowych i z funduszy UE,

udziela porad prawnych. Zaufaniem i zainteresowaniem cieszy się również stworzony przez POPON, profesjonalny serwis internetowy dla Pracodawców i Przedsiębiorców
www.ekspertpopon.pl.

Szczegółowe informacje i oferty pracy można znaleźć:
tel.: 71 785 19 80
mail: pwz.wroclaw@fazon.pl

14. ALTIX – sprzęt dla osób niedowidzących
50-121 Wrocław, ul. Rynek 31/32, tel./fax: 71 377 18 24, 71 71 99 600,
tel. kom.: 664 716 135

15. LUMEN o/Wrocław – sprzęt dla osób niedowidzących
Wrocław u. Jana Długosza 42, tel. 71 320 90 00,
www.lumenpolska.pl

16. HARPO Sp. z o. o. – sprzęt dla osób niedowidzących
Poznań, ul. 27 Grudnia 7
fax 61 8531419
e-mail: info@harpo.com.pl

17. Fundacja „Szansa dla Niewidomych”

Fundacja została założona w roku 1992, przez osoby widzące i niewidzące. Jej zadaniem jest wszechstronne wsparcie osób, które utraciły wzrok. Doradza niewidomym i słabowidzącym, organizuje szkolenia i warsztaty, prowadzi działalność wydawniczą. Od wielu lat organizuje w Warszawie międzynarodową konferencję REHA for the Blind in Poland.

Siedziba Fundacji: 00-216 Warszawa, ul. Konwiktorska 9
Biuro: 03-406 Warszawa, ul. Kameralna 1/30
Tel.: 22 818 72 31
Fax: 22 827 16 18
Strona: www.szansadlaniewidomych.org
Email: szansa@szansadlaniewidomych.org

18. Wydawnictwa PZN

Wydawnictwa Polskiego Związku Niewidomych w formie elektronicznej dostępne są w zakładkach strony Zarządu Głównego PZN w Warszawie.

Poniżej raz jeszcze podajemy linki:
<http://pochodnia.pzn.org.pl/>

<http://promyczek.pzn.org.pl/>
<http://swiatelko.pzn.org.pl/>
<http://www.pzn.org.pl/pl/nasze-dzieci.html>

19. Internet

Dzięki pomocy urządzeń czytających i głośnomówiących większość osób niedowidzących i niewidomych ma szansę korzystania z zasobów Internetu.

Omawiamy tutaj kilka przykładowych źródeł pozyskiwania informacji, lecz tego typu możliwości jest bardzo, bardzo wiele. Zachęcamy Państwa do samodzielnej eksploracji tych zasobów. Wystarczy w wyszukiwarce Google wpisać dowolne hasło – np. słowo „encyklopedia” lub frazę – np. „przepis na zupę pomidorową”, a uzyskają Państwo dostęp do wielu linków omawiających dane zagadnienie.

ENCYKLOPEDIA PWN

Do korzystania o-line. Zawiera około 125 tysięcy haseł i ilustracji.. Na stronie głównej umieszczony jest prosty schemat zawierający linki do poszczególnych haseł. Strona główna oferuje zmieniające się zdjęcia, wybrane hasła i ich wyjaśnienia. Poszukiwanie danego hasła odbywa się za pomocą prostej wyszukiwarki. Adres strony: **www.encyklopedia.pwn.pl**

WIKIPEDIA

To strona – portal, która powstała w 2001 redagowany przez wszystkich internautów. Obecnie zawiera ponad milion haseł. Jej zaletą jest ciągła zmienność, udoskonalanie i dodawanie nowych, aktualnych pojęć. Pod większością z nich umieszczone są także linki, pozwalające na poszerzenie informacji i pogłębienie wiedzy na dany temat. Jej wada jest dosyć powierzchowne potraktowanie niektórych dziedzin lub zjawisk.

SŁOWNIK JĘZYKA POLSKIEGO PWN

To publikacja olbrzymich rozmiarów, zawierająca krótkie definicje polskich słów, ich konteksty i dużą liczbę wyrazów i pojęć definicji nie posiadających, a także wyrazów obcego pochodzenia (także z łaciny) i pojęć specjalistycznych. Przy wyrazach obco brzmiących podana jest ich prawidłowa wymowa. Autorzy starali się także, aby wydawnictwo to zawierało także wyrazy i pojęcia aktualnie powstałe.

Adres strony: **www.sjp.pwn.pl**

DARMOWE INTERNETOWE SŁOWNIKI JĘZYKOWE

PONS – to internetowy Słownik online w następujących językach: polsko-niemiecki, niemiecko-polski, polsko-angielski, angielsko-polski, polsko-hiszpański, hiszpańsko-polski.

Na otwierającej się stronie wystarczy wpisać interesujące nas słowo oraz zaznaczyć z jakiego języka i na jaki język powinno zostać przetłumaczone.

<http://pl.pons.com>

W internecie znaleźć można wiele słowników językowych oraz samouczków do nauki języków obcych, na wszystkich stopniach znajomości języka. Część z nich jest darmowa, lecz inne płatne.

Inne przykładowe strony słownikowe:

<http://slovníki.onet.pl>

<http://megaslovník.pl>

POLSKA BIBLIOTEKA INTERNETOWA

Katalog Główny Polskiej Biblioteki Internetowej obejmuje:

- Klasykę literatury polskiej
- Dokumenty archiwalne
- Archiwalia nieliterackie (w tym rękopisy)
- Dzieła z zakresu malarstwa, grafiki i fotografii
- Czasopisma i periodyki naukowe
- Podręczniki akademickie

Adres internetowy: **www.pbi.edu.pl**

CYFROWA BIBLIOTEKA NARODOWA

Katalog główny Cyfrowej Biblioteki Narodowej znajduje się pod adresem:

www.polonia.pl

ZAPROSZENIE DLA WOLONTARIUSZY I DONATORÓW

Wolontariat w PZN

Okręg Dolnośląski PZN zaprasza do współpracy osoby, które mogłyby poświęcić swój czas osobom niewidomymi i niedowidzącym.

Pomoc wolontariuszy polegałaby na spotkaniach i pomocy w codziennych czynnościach, takich jak wizyta w urzędzie, wspólne robienie zakupów, spacer, wspólne czytanie, itp.

Szczegóły współpracy i pomocy będą każdorazowo ustalane indywidualnie.

Serdecznie zapraszamy !

Jednocześnie prosimy osoby zainteresowane pomocą wolontariusza o zgłaszanie tego typu potrzeb do biura Okręgu.

DONATORZY

Zapraszamy do współpracy wszystkie osoby, instytucje i organizacje, które mogłyby przyczynić się do poprawy kondycji organizacyjnej i finansowej Okręgu!

Ostatnimi czasy w sposób drastyczny zmalała także ilość środków niezbędnych na naszą działalność statutową. Problem ten dotyczy zresztą wszystkich organizacji pozarządowych. Dlatego też będziemy wdzięczni za wszelką pomoc merytoryczną, materialną i rzeczową.

W 2014 przeprowadziliśmy już wyjazdowe szkolenia dla 10 dzieci i 126 osób dorosłych, obecnie realizujemy cztery projekty, mające na celu szkolenie merytoryczne oraz rehabilitację członków Okręgu, a w przygotowaniu mamy kolejne działania.

Oferta dla donatorów indywidualnych

- Wszelkie darowizny na rzecz Związku można wpisać do zeznania podatkowego PIT
- Za okazaną hojność Okręg Dolnośląski PZN wystosuje do Państwa okolicznościowe podziękowanie
- Na wniosek Prezydium Zarządu mogą Państwo zostać uhonorowani odznaką „Przyjaciel Niewidomych”

- Miło nam będzie widzieć naszych sponsorów i donatorów na organizowanych przez Okręg imprezach. Na imprezy te będą Państwo dostawać imienne zaproszenia

Oferta dla firm:

Okręg Dolnośląski PZN zobowiązuje się do następujących działań na rzecz Firmy – Donatora:

1. Przyznanie tytułu „Darczyńcy” lub „Donatora” i prawa do używania tego tytułu w materiałach promocyjnych i działalności public relations
2. Zapewnienie Darczyńcy wyłączności branżowej jako jedynej instytucji z danego sektora, wspomagającej Okręg Dolnośląski PZN
3. Umieszczania logo Darczyńcy (według przekazanego wzoru) na wszystkich materiałach promocyjnych i reklamowych:
  - na materiałach informacyjnych i drukach okolicznościowych
  - na materiałach reklamujących wydarzenia organizowane Okręg
  - na stronie internetowej www.dolnoslaski.pzn.org.pl
  - na zaproszeniach na imprezy (poza imprezami dot. projektów zastrzegających sobie tego typu działania)
4. Możliwość ekspozycji banerów, roll-upów i reklamach własnych Darczyńcy ustawianych podczas imprez wewnętrznych (w każdorazowo uzgodnionej liczbie i rozmiarach)
5. Możliwość wspólnej organizacji imprez i spotkań (np. występ niewidomych artystów) i wymieniania Darczyńcy podczas ich rozpoczęcia i / lub zakończenia
6. Przekazywanie zaproszeń dla pracowników Darczyńcy na imprezy w PZN OD (w ustalonej liczbie)
7. Przygotowanie informacji na temat działalności Okręgu Dolnośląskiego PZN na potrzeby wspólnej promocji (po indywidualnym uzgodnieniu)
8. Podziękowań, podobnie jak w przypadku donatorów indywidualnych.
9. Pragniemy podkreślić **wizerunkowy i prestiżowy aspekt współpracy** z PZN OD. Związek stawia na profesjonalny i otwarty kontakt z mediami, jak i potencjalnymi odbiorcami. Staramy się promować każde wydarzenie zarówno w mediach tradycyjnych, jak i elektronicznych.

Związek wpisuje się w ideę tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, kultury wysokiej czy też w działania na rzecz tworzenia społeczeństwa bez barier – dzięki czemu nasze dokonania cieszą się dużym zainteresowaniem społecznym.

Okręg Dolnośląski PZN nie prowadzi działalności gospodarczej, dlatego też istnieje konieczność negocjowania form współpracy.

Za zrozumienie będziemy wielce wdzięczni i zobowiązani.
Zapraszamy do wspólnego działania i pomocy.

**By widzieć
nie tylko oczami wyobraźni**

1%

Na rehabilitację niewidomych

**Wystarczy, że wpiszesz
w odpowiednie pole swojego PIT-u:
KRS 000087580
Polski Związek Niewidomych
Okręg Dolnośląski**

Twój 1% może pomóc normalnie żyć

www.dolnoslaski.pzn.org.pl